

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

28 Φεβρουαρίου 2023

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 1096

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 21123/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας των Α', Β' και Γ' τάξεων Γενικού Λυκείου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Την περ. α της παρ. 2 του άρθρου 42 του ν. 4186/2013 «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις» (Α' 193).

2. Την υποπερ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις» (Α' 118).

3. Το άρθρο 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του Σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α' 136).

4. Το άρθρο 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005, Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

6. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).

7. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 2).

8. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08.01.2021 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β' 33).

9. Την υπό στοιχεία 104671/ΓΔ4/27.09.2021 απόφαση του Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Πilotική Εφαρμογή Προγραμμάτων Σπουδών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Β' 4003).

10. Την υπ' αρ. 65/08.12.2022 πράξη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

11. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/125/16574/Β1/14.02.2023 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων,, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνο

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας των Α', Β' και Γ' τάξεων Γενικού Λυκείου ορίζεται ως εξής:

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Αντικείμενο μελέτης της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας (ΑΕΓΓ) στο Λύκειο είναι η γλώσσα, η γραμματεία και εν γένει ο πολιτισμός του αρχαίου ελληνικού κόσμου. Η ΑΕΓΓ μελετά τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό μέσα από μια πολυδιάστατη, σφαιρική και κριτική διαδικασία ερμηνείας των σωζόμενων γραπτών πηγών στο πλαίσιο ενός ανοιχτού και γόνιμου διαλόγου με την ελληνική αρχαιότητα. Ως εκ τούτου, με τη διδασκαλία της ΑΕΓΓ επιδιώκεται η σταδιακή εξοικείωση των μαθητών/-τριών με τον αρχαίο ελληνικό λόγο και τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό.

Ο αρχαίος ελληνικός λόγος είναι αποτυπωμένος στα σωζόμενα κείμενα των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων. Γλώσσα των κειμένων αυτών είναι η αρχαία ελληνική (στις διάφορες εξελικτικές ή διαλεκτικές μορφές που πήρε από τα ομηρικά χρόνια μέχρι την εποχή της ύστερης αρχαιότητας). Στο μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας μελετώνται κατεξοχήν (αλλά όχι αποκλειστικά) κείμενα γραμμένα στην αττική διάλεκτο, προερχόμενα από την κλασική εποχή. Η γλωσσική μορφή και το νοηματικό περιεχόμενο των αρχαίων ελληνικών κειμένων συνιστούν τις δύο κεντρικές κατευθύνσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Ο ενιαίος χαρακτήρας του μαθήματος της ΑΕΓΓ προϋποθέτει τη συστηματική μελέτη καθεμιάς από τις δύο συνιστώσες του, της αρχαιογλωσσίας και της αρχαιογνωσίας. Γι' αυτό και το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος μεριμνά με ιδιαίτερη προσοχή τόσο για την προαγωγή των γνώσεων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας τις οποίες οι μαθητές/-τριες απέκτησαν στο Γυμνάσιο, όσο και

για την εμπάθυνση στον στοχασμό των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων. Η διδασκαλία, επομένως, της ΑΕΓΓ στο Λύκειο αποβλέπει στο να οδηγήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες -αξιοποιώντας τις γνώσεις της ΑΕ που απέκτησαν στην προηγούμενη εκπαιδευτική βαθμίδα- σε όσο το δυνατόν βαθύτερη κατανόηση σημαντικών έργων αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, στην κατανόηση του στοχασμού και τη βίωση των θεμελιωδών αξιών ενός πολιτισμού που έχει ως κέντρο του τον άνθρωπο και την κοινωνία. Η κριτική πρόσληψη του πολιτισμού αυτού παραμένει αίτημα των σύγχρονων κοινωνιών και προσφέρει πάντα γόνιμο έδαφος για επίκαιρες και ουσιαστικές αναζητήσεις στον χώρο των γραμμάτων και των τεχνών. Άλλωστε, η διαλεκτική σχέση με τον αρχαίο κόσμο τροφοδοτεί τη σκέψη και ταυτόχρονα μας βοηθά να ορίζουμε τη στάση μας στη σύγχρονη πραγματικότητα. Ο ανθρωποκεντρικός και κοινωνιοκεντρικός πολιτισμός της ελληνικής αρχαιότητας αποτελεί καίριο αντίβαρο στη σύγχρονη τεχνοκρατία, καθώς θέτει στο κέντρο της προσέγγισης και της ερμηνείας τον ίδιο τον άνθρωπο. Πέραν, όμως, αυτών, υπάρχουν και άλλοι παιδαγωγικοί λόγοι που επιβάλλουν τη διδασκαλία της ΑΕΓΓ. Η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών κειμένων και η διαδικασία της ενδογλωσσικής μετάφρασης (από την αρχαία ελληνική στη νέα ελληνική) συνεισφέρουν, στο πλαίσιο πάντα της Δευτεροβάθμιας (και ιδιαίτερα της λυκειακής) Εκπαίδευσης, στην πληρέστερη γλωσσική κατάρτιση των μαθητών/-τριών και ενισχύουν σε σημαντικό βαθμό τη γλωσσική τους αυτοπεποίθηση. Η ακριβολογία, η εκφραστική πυκνότητα, η ιδιαίτερη ευαισθησία για λεπτές σημασιολογικές και υφολογικές αποχρώσεις, η αποτελεσματική σύνταξη, καθώς και η ορθογραφία είναι ορισμένες από τις πτυχές της γενικότερης γλωσσικής εκπαίδευσης των μαθητών/-τριών, στη διαμόρφωση των οποίων η συμβολή της διδασκαλίας της ΑΕ μπορεί να αποβεί καθοριστική.

Η παιδαγωγική διάσταση περιλαμβάνει και δύο ακόμη σημαντικές πτυχές. Η διδασκαλία της ΑΕ καλλιεργεί στον/στη μαθητή/-τρια σημαντικές ικανότητες και δεξιότητες: κριτική ικανότητα, πειθαρχία στη σκέψη και τον λόγο, μνημονική ικανότητα που τίθεται στην υπηρεσία της δημιουργικής σκέψης, παρατηρητικότητα, προσοχή στη σημαντική λεπτομέρεια και αναγνώριση της αξίας της. Η ΑΕΓΓ διδάσκει, επίσης, ότι η προσέγγιση και κατανόηση ενός διαφορετικού κόσμου και πολιτισμού απαιτεί βούληση ισχυρή και προσπάθεια διαρκή, καθώς εξοικειώνει σταδιακά τους/τις μαθητές/-τριες με τον αρχαιοελληνικό κόσμο και πολιτισμό, που θεωρείται βέβαια εξ ορισμού δικός τους, αλλά παρά ταύτα απαιτεί αυτή τη διαρκή προσπάθεια, γιατί είναι ένας κόσμος αρκετά διαφορετικός. Με δεδομένο, τέλος, ότι η ΑΕΓΓ συνιστά πολιτισμικό απόθεμα της ανθρωπότητας και αδιαμφισβήτητο θεμέλιο του σύγχρονου παγκόσμιου πολιτισμού, η μελέτη της αποκτά ιδιαίτερη σημασία στη σημερινή πολυπολιτισμική κοινωνία, αφού, λόγω του ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα του αρχαιοελληνικού πολιτισμού, ενσωματώνει οικουμενικές αξίες.

Λαμβάνοντας, λοιπόν, υπόψη την ιδιαίτερη αυτή φυσιογνωμία της ΑΕΓΓ, το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΣ)

αποσκοπεί αφενός στο να οικειώνονται οι διδασκόμενοι/-ες μαθητές/-τριες αδιάσπαστα τη γλωσσική μορφή και το νοηματικό περιεχόμενο του αρχαίου ελληνικού λόγου μέσα από την κατάλληλη, ανάλογα με τη φύση των κειμένων, προσέγγιση και αφετέρου να «αποκομίζουν» στη μέγιστη δυνατή πληρότητά του το μορφωτικό του μήνυμα. Έτσι, μέσα από την ουσιαστική και αποτελεσματική γνωριμία με την αρχαιοελληνική ιστοριογραφία, ρητορεία, τραγωδία και φιλοσοφία το ΠΣ επιδιώκει να συμβάλει στην ενίσχυση της γενικής μόρφωσης των μαθητών/-τριών, στην ανάπτυξη της κριτικής τους ικανότητας, στην καλλιέργεια της αισθητικής τους, στον βαθύτερο προβληματισμό τους σε ζητήματα ηθικής, πολιτικής και κοινωνικής ζωής, καθώς και στην ένταξη τους στην κοινωνία των ενεργών πολιτών.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Γενικός Σκοπός

Κεντρικός σκοπός του μαθήματος είναι η διαλεκτική επαφή των μαθητών/-τριών με τα αρχαία ελληνικά κείμενα, ως έργα γλωσσικού, αισθητικού και, ευρύτερα, πολιτισμικού χαρακτήρα. Πρόκειται για μια πολύπλευρη διαδικασία (γνωστική, βιωματική, αισθητική) που ενισχύει τη γλωσσική, ψυχοπνευματική και αισθητική καλλιέργειά τους.

Η δημιουργική επαφή με τα αρχαία ελληνικά κείμενα θα αποτελέσει για αυτόν/-ήν που μετέχει στην ελληνική παιδεία και θα γίνει ο αυριανός πολίτης στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση του 21ου αιώνα σημαντικό μορφωτικό εφόδιο. Μολονότι οι σημερινοί Έλληνες δεν μπορούμε -και δικαίως- να διεκδικήσουμε την αποκλειστικότητα των αξιών και ιδεών που τα αρχαία ελληνικά κείμενα αναδεικνύουν, μπορούμε και πρέπει να αξιοποιήσουμε τη στενότερη σχέση μας με αυτά. Την προνομιακή αυτή σχέση μάς προσφέρει η γλώσσα μας, που αποτελεί οργανική συνέχεια της ΑΕ. Οι μαθητές/-τριες που θα τη γνωρίσουν θα είναι ικανοί/-ές να αναζητούν και στη διάρκεια της ενήλικης ζωής τους ηθική και ιδεολογική στήριξη, πνευματική ικανοποίηση και αισθητική απόλαυση στα κείμενα της ΑΕ που θα μπορούν να τα μελετήσουν είτε από το πρωτότυπο είτε, βεβαίως, και με τη βοήθεια της εκάστοτε νεοελληνικής τους απόδοσης.

Γενικοί Στόχοι

Η διαμόρφωση των γενικών στόχων του μαθήματος της ΑΕΓΓ στηρίζεται στη διδακτική προσέγγιση του γνωστικού αντικειμένου ως «όλου» (σύμφωνα και με τις αρχές της μορφολογικής ψυχολογίας και του αθροιστικού μοντέλου της μάθησης), που γίνεται σταδιακά αντιληπτό κατά την πορεία της μάθησης, ξεκινώντας από το όλον προς τα μέρη και επιστρέφοντας πάλι στον όλον (Βλ. Δ' ενότητα).

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται οι μαθητές/-τριες:

- Να αναπτύξουν ουσιαστικότερη επαφή με τον αρχαίο ελληνικό λόγο (ως γλωσσική μορφή και νοηματικό περιεχόμενο), όπως αυτός πραγματώνεται μέσα από αντιπροσωπευτικά δείγματα διαφορετικών κειμενικών/γραμματειακών ειδών (ιστοριογραφία, ρητορεία, φιλοσοφία).

- Να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον και την αγάπη για τον αρχαίο ελληνικό λόγο και να αποκτήσουν την ικανότητα αυτοδύναμης, στο μέτρο του δυνατού, προσφυγής

σε αρχαία ή μεταγενέστερα κείμενα σταδιακά αυξανόμενου βαθμού δυσκολίας, έχοντας κατακτήσει βασικές γλωσσικές δεξιότητες και αναγνωστικές στρατηγικές.

- Να αναπτύξουν τις νοητικές δεξιότητες (όπως κριτική ικανότητα, σύγκριση και αξιολόγηση, αφαιρετική σκέψη, δημιουργικότητα, ιεράρχηση εννοιών, ορθολογική αμφισβήτηση) που απαιτούνται, για να οικειωθούν τη νέα παρεχόμενη γνώση.

- Να εφαρμόσουν γνωστικές στρατηγικές που είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική διαχείριση της γνώσης, στον βαθμό που και το κέντρο βάρους της διδασκαλίας μετατίθεται από τη μονοδιάστατη παροχή γνώσεων-πληροφοριών στην ενθάρρυνση της μαθητικής πρωτοβουλίας.

- Να αναπτύξουν μεταγνωστικές δεξιότητες, ώστε να καθίστανται ικανοί/-ές να επιλέγουν τις κατάλληλες διαδικασίες, προκειμένου να οδηγηθούν στη γνώση, στην ερμηνεία, στην επίλυση προβλημάτων κ.ά.

- Να αναπτύξουν συναισθηματικές δεξιότητες (όπως η ενσυναίσθηση, η έκφραση και η διαχείριση συναισθημάτων, η αρμονική εξισορρόπηση λόγου και πάθους).

- Να κατακτήσουν βιωματικά τα κείμενα με την ανάπτυξη ψυχοκινητικών δεξιοτήτων (θεατρικές τεχνικές, παιχνίδια ρόλων, ρητορικές αντιλογίες, έννοια του ρυθμού στον λόγο μέσα από διαφορετικές αναγνώσεις, οπτική και ακουστική αντίληψη, παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου).

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα του μαθήματος της ΑΕΓΓ στο Λύκειο συνίστανται στο να είναι σε θέση οι μαθητές/-τριες:

- Να εντοπίζουν στα διάφορα κείμενα τα τυπολογικά γνωρίσματα ποικίλων γραμματειακών γενών και ειδών: λογοτεχνία (ποίηση, πεζογραφία) - ιστοριογραφία, ρητορεία, φιλοσοφία, να συνηγορούν το περιεχόμενο παραγωγής των συγκεκριμένων έργων και να προσαρμόζουν αντιστοίχως τις ερμηνευτικές τους αναγνώσεις (γραμματειακός γραμματισμός).

- Να εντοπίζουν και να αξιοποιούν ερμηνευτικά πληροφορίες σχετικά με το επικοινωνιακό πλαίσιο του κειμένου: πομπός, δέκτης, ρητοί και άρητοι στόχοι της επικοινωνιακής περιστασης κ.ά. (κειμενικός γραμματισμός).

- Να εξηγούν, να ερμηνεύουν και να σχολιάζουν προφορικά ή γραπτά τις ιδέες και τις αξίες ενός κειμένου, προσλαμβάνοντας και κατανοώντας το κείμενο ολιστικά, και να τις συγκρίνουν με τις αξίες της σύγχρονης εποχής (κριτικός γραμματισμός).

- Να διακρίνουν και να συσχετίζουν το λεξιλόγιο της ΑΕ με το αντίστοιχο της ΝΕ, και να εφαρμόζουν τόσο τις γραμματικές και συντακτικές γνώσεις που απέκτησαν στο Γυμνάσιο όσο και αυτές που θα αποκτήσουν στο Λύκειο, ώστε να αναγιγνώσκουν από το πρωτότυπο απλά αρχαιοελληνικά κείμενα και να τα ερμηνεύουν ή να προσεγγίζουν και απαιτητικότερα αρχαιοελληνικά κείμενα με τη βοήθεια δόκιμης μετάφρασης (γλωσσικός γραμματισμός).

- Να εκτιμούν τις αρετές του αρχαίου ελληνικού λόγου, για να ενισχύσουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του προσωπικού τους προφορικού και γραπτού λόγου (γλωσσικός γραμματισμός).

- Να κρίνουν και να συγκρίνουν τις νεοελληνικές αποδόσεις ενός αρχαιοελληνικού κειμένου, έχοντας υπόψη ότι οι μεταφραστικές εκδοχές είναι μορφές πρόσληψης και ερμηνείας από συγκεκριμένους ανθρώπους στο ιστορικό πλαίσιο μιας συγκεκριμένης κοινωνίας (κειμενικός/κριτικός γραμματισμός).

- Να ερμηνεύουν και να αποτιμούν το αρχαιοελληνικό κείμενο τόσο στη συγχρονία όσο και στη διαχρονία του μέσα από διευρυμένες οπτικές γωνίες πρόσληψης και στο πλαίσιο μιας κοινωνίας που επικοινωνεί με την κλασική αρχαιότητα και την κοινωνική λειτουργία του αρχαίου ελληνικού λόγου (κριτικός/κοινωνικός/πολιτικός γραμματισμός).

- Να επεκτείνουν τις γνώσεις τους στις ποικίλες πτυχές της ΑΕΓΓ και να τις διαχειρίζονται, έτσι ώστε, ως ενήλικοι πλέον, να μπορούν να οικειώνονται και να απολαμβάνουν όλες τις μορφές επιβίωσης και πρόσληψης του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού σε ποικίλες σύγχρονες μορφές της τέχνης, της θεωρίας και της επιστήμης (κριτικός/αισθητικός γραμματισμός).

- Να εφαρμόζουν τα ψηφιακά μέσα (ΨΜ) στην αναζήτηση και διαχείριση της γνώσης, να επεξεργάζονται και να παράγουν κείμενα σε ψηφιακή μορφή, πολυτροπικά κ.ά. (ψηφιακός γραμματισμός).

- Να διαπιστώνουν μέσα από συγκεκριμένες αναστοχαστικές διαδικασίες τους τρόπους προσέγγισης των κειμένων που ακολούθησαν και να επιλέγουν τις κατάλληλες στρατηγικές, ώστε να διευρύνουν τις αναγνωστικές τους δυνατότητες (μεταγνωστικές δεξιότητες).

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Το περιεχόμενο αντανάκλα τη φυσιογνωμία και τους σκοπούς του γνωστικού αντικείμενου της ΑΕΓΓ, όπως αυτοί περιγράφονται στα αντίστοιχα μέρη του παρόντος ΠΣ.

Με δεδομένο ότι πρωτεύων στόχος του μαθήματος είναι να διαμορφωθούν πολίτες με δημοκρατική συνείδηση, ενσυναίσθηση και συναίσθηση ευθύνης για την επίλυση οικουμενικών προκλήσεων στην παγκοσμιοποιημένη κοινωνία του 21ου αιώνα, επιλέχθηκαν αντιπροσωπευτικά γραμματειακά είδη της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, στα οποία αποτυπώνεται, όπως προαναφέρθηκε, ο ανθρωποκεντρικός και κοινωνιοκεντρικός χαρακτήρας του πολιτισμού της ελληνικής αρχαιότητας. Η επιλογή, λοιπόν, των κειμενικών ειδών έγινε με βασικό στόχο να εμβαθύνουν οι μαθητές/-τριες του Λυκείου στην αρχαιοελληνική ιστοριογραφία, ρητορεία και τραγωδία, καθώς και να γνωρίσουν μέσα από τα κείμενα την αρχαία ελληνική φιλοσοφία. Επιπροσθέτως, η ευρύτερη επαφή των μαθητών/-τριών και με άλλα είδη της αρχαίας ελληνικής γραμματείας θα επιτευχθεί και μέσα από την προσέγγιση ανθολογημένων αποσπασμάτων διαφόρων συγγραφέων στο πλαίσιο στοχευμένης και διαβαθμισμένης γλωσσικής διδασκαλίας.

Πιο συγκεκριμένα, επιλέχθηκε το γραμματειακό είδος της ιστοριογραφίας με το σκεπτικό ότι έθεσε τις βάσεις της επιστημονικής μελέτης της ανθρώπινης ιστορίας, καταγράφοντας και ερμηνεύοντας τα γεγονότα κατά το δυνατόν αντικειμενικά· είδε τον άνθρωπο, στην ατομική και κοινωνική του ύπαρξη, ως το ον που διαμορφώνει

μέσα στον χώρο και τον χρόνο τη ζωή του και παράγει πολιτισμό. Στην αρχαιοελληνική ιστοριογραφία η ιστορική πραγματικότητα προσεγγίζεται μέσω του ορθού λόγου.

Επιπλέον, κρίθηκε σκόπιμο οι μαθητές/-τριες να έρθουν σε επαφή με ρητορικά κείμενα διαφορετικών ειδών, προκειμένου να γνωρίσουν τη δυναμική της ρητορικής τέχνης, όπως αναπτύχθηκε κυρίως στην κλασική Αθήνα και αποτέλεσε καθοριστική έκφραση της άμεσης δημοκρατίας, αλλά και της κοινωνικής ζωής των αρχαίων Αθηναίων. Ο ορθός λόγος αποτελεί το κατεξοχήν όργανο έκφρασης και στη ρητορική τέχνη.

Συνάμα, οι μαθητές/-τριες θα προσεγγίσουν την αρχαία ελληνική τραγωδία, που αποτελεί κορυφαία έκφραση της ελληνικής και της παγκόσμιας λογοτεχνίας και είναι στο σύνολό της πολιτικό θέατρο με εξαιρετική διδακτική σπουδαιότητα για τις αξίες της δημοκρατίας και τα ανθρωπιστικά ιδεώδη. Παράλληλα, με την καλλιτεχνική πλοκή του μύθου, που οδηγεί, σταδιακά, μέσα από περιπέτειες στην κάθαρση και τη λύση τραγικών καταστάσεων, η αρχαία ελληνική τραγωδία προσφέρει βαθιά αισθητική απόλαυση και ηθική ικανοποίηση στους θεατές.

Τέλος, οι μαθητές/-τριες θα εντρυφήσουν στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία, η οποία ασχολήθηκε με όλα τα μεγάλα και διαχρονικά προβλήματα του ανθρώπου: Διερωτήθηκε για τη φύση των πραγμάτων και την ουσία της ύπαρξης: αναζήτησε την αλήθεια και το νόημα του κόσμου· προβληματίστηκε για τις ηθικές αξίες και τις πολιτικές επιλογές· ανίχνευσε το κάλλος της φύσης και το βάθος της τέχνης.

Ως εκ τούτου το περιεχόμενο του γνωστικού αντικείμενου ανά τάξη διαμορφώνεται ως εξής:

Α' Λυκείου: ΑΕΓΓ Γενικής Παιδείας

Το περιεχόμενο δομείται σε δύο άξονες: Α. Ιστοριογραφία: Ξενοφών, «Ελληνικά», και Ρητορική: Λυσίας, «Κατά Ερατοσθένους», Β. Στοχευμένη Γλωσσική Διδασκαλία μέσω ανθολογημένων κειμένων.

Α. Η διδασκαλία του ιστοριογραφικού έργου «Ελληνικά» του Ξενοφώντα και του ρητορικού λόγου «Κατά Ερατοσθένους» του Λυσία στόχο έχει αφενός να φέρει σε επαφή τους/τις μαθητές/-τριες της Α' Λυκείου με ευχερώς προσπελάσιμα κείμενα της αττικής διαλέκτου και αφετέρου, μέσα από την ανάδειξη της θεματολογικής και νοηματικής τους συσχέτισης, να παρακινήσει τους/τις μαθητές/-τριες να κατανοήσουν βαθύτερα θεμελιώδεις αρχές και αξίες του αρχαιοελληνικού πολιτισμού. Ειδικότερα, τα «Ελληνικά» του Ξενοφώντα, με τη ρέουσα και κατανοητή ιστορική αφήγηση, εγείρουν προβληματισμούς για σειρά ζητημάτων, όπως η δυναμική που αναπτύσσεται μεταξύ ηγεσίας και πολιτών και η θεσμική σχέση μεταξύ του νόμου και του δικαίου. Με την ολιστική προσέγγιση του κειμένου οι μαθητές/-τριες θα έρθουν σε επαφή με την αττική διάλεκτο και τον πολύπτυχο και πολυδύναμο κόσμο όχι μόνο της κλασικής ιστοριογραφίας αλλά και, ευρύτερα, της κλασικής εποχής. Ταυτόχρονα ο λόγος του Λυσία «Κατά Ερατοσθένους», μέσα από την εύγλωττη αποτύπωση ενός ατομικού περιστατικού, σχετικού με την αυθαιρεσία και την αναληψία της αυταρχικής εξου-

σίας εις βάρος ανυπεράσπιστων πολιτών, «συνομιλεί» με τα «Ελληνικά» του Ξενοφώντα, όπου περιγράφονται οι ακρότητες του καθεστώτος των Τριάκοντα εις βάρος των δημοκρατικών πολιτών και των πλούσιων μετοίκων της Αθήνας.

Β. Για τη Στοχευμένη Γλωσσική Διδασκαλία μέσω ανθολογημένων κειμένων βλ. κατωτέρω.

Β' Λυκείου: ΑΕΓΓ Γενικής Παιδείας

Το περιεχόμενο οργανώνεται σε δύο διακριτά, διδοχικά μέρη: 1. Θουκυδίδης, «Περικλέους Επιτάφιος» («Ιστορία», Β' 34-46) και 2. Σοφοκλής, «Αντιγόνη».

Στο πλαίσιο της Γενικής Παιδείας της Β' Λυκείου οι μαθητές/-τριες θα γνωρίσουν δύο εμβληματικά έργα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, ένα ρητορικό/ιστοριογραφικό και ένα θεατρικό, τα οποία αφενός αναδεικνύουν τις έντονες ιδεολογικές ζυμώσεις στην Αθήνα της κλασικής εποχής αναφορικά με ζητήματα ηθικά, κοινωνικά και προπάντων πολιτικά και αφετέρου δίνουν τη δυνατότητα στους/στις μαθητές/-τριες να εντρυφήσουν στον πολυδιάστατο και πολυδύναμο λόγο της αττικής διαλέκτου. Ειδικότερα, η διδασκαλία της γνωστότερης Θουκυδίδειας δημηγορίας, του «Επιταφίου» του Περικλή, στοχεύει στην εξοικείωση των μαθητών/-τριών με τις αρχές και τις λειτουργίες της αθηναϊκής δημοκρατίας, που συνεχούν ως κοινός παρονομαστής τα σύγχρονα φιλελεύθερα και δημοκρατικά πολιτεύματα, και οι οποίες δεν παύουν να εμπνέουν τις δημοκρατικές συνειδήσεις των ανθρώπων, για να διεκδικούν ελευθερία και ισονομία. Η διδασκαλία, επίσης, της τραγωδίας του Σοφοκλή «Αντιγόνη» θα φέρει τους/τις μαθητές/-τριες σε επαφή με την τέχνη του Σοφοκλή, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως ο κατεξοχήν ποιητής της φρόνησης, της αξιοπρέπειας και της ευσέβειας προς θεούς και ανθρώπους. Η «Αντιγόνη», ως εξόχως αντιπροσωπευτική τραγωδία του Σοφοκλή, προβάλλει κατά κύριο λόγο τις εξαιρετικές μορφές της ομώνυμης ηρωίδας και του Κρέοντα (αλλά και των άλλων προσώπων), που βιώνουν τραγικές συγκρούσεις και διλήμματα και προβαίνουν σε αποφασιστικές ηθικές επιλογές. Το έργο διακρίνεται για την υποδειγματική διαγραφή του ήθους των προσώπων, την κορυφαία πραγμάτωση του τραγικού, τον αριστοτεχνικό χειρισμό της γλώσσας, και ταυτόχρονα αναδεικνύει ένα ευρύτατο φάσμα αρχών και αξιών της αθηναϊκής δημοκρατίας και ευρύτερα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού.

Β' Λυκείου: ΑΕΓΓ ΟΠΑΣ

Το περιεχόμενο δομείται σε δύο άξονες: Α. Ιστοριογραφία: Θουκυδίδης, «Ιστορία», και Ρητορική: Δημοσθένης, «Υπέρ της Ροδίων Ελευθερίας» (Διδαγμένο Κείμενο), Β. Στοχευμένη Γλωσσική Διδασκαλία μέσω ανθολογημένων κειμένων (Αδίδακτο Κείμενο).

Α. Στο πλαίσιο της Ομάδας Προσανατολισμού της Β' Λυκείου η βαθύτερη γνωριμία με τον Θουκυδίδη, μέσω των «Σικελικών», και με τον Δημοσθένη, μέσω του λόγου του «Υπέρ της Ροδίων Ελευθερίας», μεταφέρει τους/τις μαθητές/-τριες στην κλασική εποχή και συστήνει σε αυτούς/-ές και πάλι δύο γραμματειακά είδη (ιστοριογραφία, ρητορική), με τα οποία έχουν ήδη έρθει σε επαφή στην Α' Λυκείου. Η συνάντηση με τον Θουκυδίδη ολοκληρώνει την εικόνα των μαθητών/-τριών για την ιστοριογρα-

φία της κλασικής εποχής και τη σχέση της με τη ρητορική, καθώς και για τον ρόλο των πολιτικών επιλογών και το απρόβλεπτο της ανθρώπινης τύχης. Παράλληλα, με το έργο του Δημοσθένη οι μαθητές/-τριες έρχονται σε επαφή με την πολιτική ρητορεία, η οποία αποτέλεσε (και συνεχίζει να αποτελεί) βασικό στοιχείο της δημοκρατίας, κινητήριο μοχλό της αθηναϊκής πολιτείας και πολυδύναμο μέσο έκφρασης των πολιτικών απόψεων και αντιπαραθέσεων της κλασικής εποχής. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η επιχειρηματολογία του μεγάλου ρήτορα τόσο στις ρητορικές όσο και στις ιστορικές της διαστάσεις, καθώς προσφέρεται για γόνιμες συγκρίσεις και δημιουργικές συσχετίσεις με ανάλογες σύγχρονες περιστάσεις και συγκυρίες.

Β. Για τη Στοχευμένη Γλωσσική Διδασκαλία μέσω ανθολογημένων κειμένων βλ. κατωτέρω.

Γ' Λυκείου: ΑΕΓΓ ΟΠΑΣ

Το περιεχόμενο δομείται σε δύο άξονες: Α. Φιλοσοφία: 1. Πλάτων, «Απολογία Σωκράτους» και «Πολιτεία - Ο Μύθος του Σπηλαίου», 2. Αριστοτέλης, «Ηθικά Νικομάχεια» και «Πολιτικά» (Διδαγμένο Κείμενο), Β. Στοχευμένη Γλωσσική Διδασκαλία μέσω ανθολογημένων κειμένων (Αδίδακτο Κείμενο).

Α. Στη Γ' Λυκείου οι μαθητές/-τριες της ΟΠΑΣ, ολοκληρώνοντας τις εγκύκλιες σπουδές τους, έχουν την ευκαιρία να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν την πρωτοποριακή σκέψη των μεγάλων φιλοσόφων της ελληνικής αρχαιότητας, όπως αυτή αποτυπώθηκε σε αξεπέραστες ως προς τη διδακτική τους αποτελεσματικότητα γλωσσικές φόρμες (σωκρατική διαλεκτική-πλατωνικός διάλογος, φιλοσοφικός μύθος, αριστοτελική πραγματεία). Το περιεχόμενο κινείται σε κοινούς ή παραπλήσιους θεματικούς άξονες, λ.χ. πόλη και πολίτης, παιδεία (περιεχόμενο, στόχοι), αρετή. Το γεγονός ότι οι απαντήσεις των μεγάλων φιλοσόφων της αρχαιότητας διαφοροποιούνται αποτελεί αφορμή για γόνιμο προβληματισμό, κριτική προσέγγιση, εμπάθυσση και καλλιέργεια κριτικής σκέψης.

Πιο συγκεκριμένα, μέσα από τα επιλεγμένα πλατωνικά αποσπάσματα οι μαθητές/-τριες έχουν την ευκαιρία να συνδέσουν τον μεγάλο δάσκαλο (Σωκράτη) με τον σπουδαίο μαθητή (Πλάτωνα) στο πλαίσιο ηθικών και πολιτικών προβληματισμών. Ο Σωκράτης, απολογούμενος ενώπιον των Αθηναίων, παρουσιάζεται αφενός ως ο διακεκριμένος δάσκαλος που θέλει να αφυπνίσει την αθηναϊκή κοινωνία και να αναδείξει την αξία της διαλεκτικής και της αυτογνωσίας με απώτερο στόχο την αρετή, και αφετέρου ως ένας ενεργός πολίτης που υπερασπίζεται σε κάθε περίπτωση τον νόμο και το δίκαιο. Επιπλέον, ο Σωκράτης, αφηγούμενος στην «Πολιτεία» τον αλληγορικό μύθο του σπηλαίου, ενσαρκώνει το πρότυπο εκείνου του ανθρώπου που καλείται να διαδραματίσει τον αφυπνιστικό και καθοδηγητικό ρόλο του φιλοσόφου στην πλατωνική καλλιπολίτη, αφού μόνο αυτός διαθέτει την αληθινή παιδεία και την αντίστοιχη ηθική ακεραιότητα, απελευθερωμένος από τα δεσμά της αισθητηριακής πλάνης.

Είναι πρόδηλο ότι η προαναφερθείσα σωκρατική-πλατωνική διδασκαλία αναπτύσσεται με κέντρο της την αρχαιοελληνική πόλη-κράτος. Στο πλαίσιο, λοιπόν, της

πόλεως αναπτύσσει και ο μαθητής του Πλάτωνα, ο Αριστοτέλης, τη δική του φιλοσοφική διδασκαλία. Η πόλις είναι το περιβάλλον μέσα στο οποίο πραγματώνεται η κοινωνική-πολιτική φύση του ανθρώπου, ο οποίος ορίζεται ως ζών πολιτικών. Και για να μπορέσει ο άνθρωπος, ως έλλογον που διαμορφώνει τους όρους της ζωής του, να ζήσει αρμονικά με τους συμπολίτες του, καλλιεργεί αρετές που προάγουν τις ανθρώπινες σχέσεις. Στο πλαίσιο της ηθικής διδασκαλίας του Αριστοτέλη η αρχαιοελληνική αίσθηση του μέτρου συγκεκριμενοποιείται, λαμβάνοντας τη μορφή της μεσότητας. Όλες οι ηθικές αρετές είναι στην ουσία τους πολιτικές αρετές:

Υπηρετούν τον ενιαίο στόχο της κοινής συμβίωσης, τη συλλογική ευτυχία, την ευδαιμονία. Και η πολιτειακή δομή, που περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη θεμελιώνεται στη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, είναι ασφαλώς η δημοκρατία. Καθοριστικός παράγων της εσωτερικής συνοχής μιας πολιτείας είναι η αντίστοιχη παιδεία, μια παιδεία νομοθετικά κατοχυρωμένη και δημόσια-αυτή που μορφώνει πολίτες ικανούς να ανταποκριθούν στις ευθύνες που τους αναλογούν σε κάθε περίπτωση.

Συνεπώς, η βαθύτερη γνωριμία των μαθητών/-τριών της ΟΠΑΣ Γ' Λυκείου με τον αρχαιοελληνικό φιλοσοφικό λόγο, δηλαδή τη σκέψη και τη γλώσσα του Σωκράτη (όπως τουλάχιστον την καταγράφει ο Πλάτων), του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, έρχεται να ολοκληρώσει με τον ιδανικότερο τρόπο τη στοχοθεσία (γενική και ειδική) που θέτει το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών.

Β. Για τη Στοχευμένη Γλωσσική Διδασκαλία μέσω ανθολογημένων κειμένων βλ. κατωτέρω.

Στοχευμένη Γλωσσική Διδασκαλία

Μια σημαντική καινοτομία του παρόντος ΠΣ είναι η πρόταση πλήρους συστηματοποίησης της γλωσσικής διδασκαλίας και στις τρεις τάξεις του Λυκείου, μέσω ειδικώς προς τούτο ανθολογημένων κειμένων. Στόχος της εν λόγω προσέγγισης είναι να διευρύνει με αποτελεσματικό τρόπο την αρχαιογλωσσία και την αρχαιογνωσία, να ενθαρρύνει την εξοικείωση των μαθητών/-τριών με ένα ευρύτερο φάσμα λογοτεχνικών ειδών της κλασικής γραμματείας μέσα από την επιλογή κατάλληλων, διαβαθμισμένης δυσκολίας, αρχαιοελληνικών αποσπασμάτων, τα οποία συνδέονται άρρηκτα με το υπόλοιπο περιεχόμενο του μαθήματος σε επίπεδο νοημάτων, γλώσσας, λεξιλογίου κ.λπ. Η Στοχευμένη Γλωσσική Διδασκαλία έρχεται να συμπληρώσει τη γνώση της ΑΕ, η εξοικείωση με την οποία έχει ξεκινήσει στο Γυμνάσιο, παρουσιάζοντας με κλιμακούμενη δυσκολία περισσότερα στοιχεία της, με στόχο να ολοκληρωθεί η γλωσσική διδασκαλία από άποψη μορφολογίας και σύνταξης. Είναι αυτονόητο ότι η εκμάθηση της ΑΕ γλώσσας και των πολυποικίλων πτυχών της δεν νοείται αποκομμένη από το περιεχόμενο των κειμένων και το πολιτισμικό τους πλαίσιο, ενώ η διδασκαλία της δεν μπορεί να εστιάζει αποκλειστικά στην αυτόνομη μορφοσυντακτική επεξεργασία ή σε θεωρητικές αναλύσεις και σε ειδικούς κανόνες ερμηνείας των ιδίων των αρχαίων κειμένων.

Θεματικά Πεδία

Τα αρχαιοελληνικά κείμενα και στις τρεις τάξεις του Λυκείου εξετάζονται ολιστικά με στόχο τόσο την αρχαι-

ογλωσσία όσο και την αρχαιογνωσία. Τα Θεματικά Πεδία, σε συνέχεια των αντίστοιχων του Γυμνασίου, είναι κοινά και για τις τρεις τάξεις, με βασική έννοια αναφοράς το κείμενο. Έτσι, τα Θεματικά Πεδία διαμορφώνονται ως εξής 1. Κείμενο και περικείμενο, 2. Το κείμενο ως περιεχόμενο, 3. Το κείμενο ως μορφή και 4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου.

Η ταξινόμηση αυτή εξειδικεύεται σε αντίστοιχες Θεματικές Ενότητες, όπως αυτές που αποτυπώνονται στους πίνακες που ακολουθούν ανά τάξη, και επιχειρεί να διευκολύνει τον/την εκπαιδευτικό ως προς την οργάνωση των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων. Είναι προφανές ότι το προαναφερθέν δε συνιστά διδακτική πρόταση κατακερματισμού και κατατεμαχισμού του κειμένου, το οποίο εξετάζεται πάντοτε ολιστικά ως προς τη μορφή, το περιεχόμενο και τη συνομιλία του με τον σύγχρονο κόσμο, ενταγμένο αδιαλείπτως σε συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο με ιδιαίτερη ταυτότητα και προθετικότητα, σύμφωνα με τις διδακτικές αρχές που περιγράφονται αναλυτικά στη Δ' ενότητα του παρόντος ΠΣ. Τέλος, οι προτεινόμενες δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στην ψηφιακή έκδοσή του ΠΣ είναι ενδεικτικές και είναι στην κρίση του/της εκπαιδευτικού ποιες από αυτές ή παρόμοιες με αυτές θα υιοθετήσει (συνυπολογίζοντας επιμέρους παραμέτρους, λ.χ. ψηφιακές υποδομές, ενδιαφέροντα μαθητών/-τριών, διδακτικό χρόνο κ.λπ.).

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Γενικές διδακτικές αρχές του ΠΣ

Η διδακτική πλαίσιωση και ο σχεδιασμός μάθησης για το μάθημα της ΑΕΓΓ στο Λύκειο αποτελούν ουσιαστικές και συνάμα καθοριστικές παραμέτρους, προκειμένου να υλοποιηθούν οι επιδιωκόμενοι στόχοι (γενικοί-ειδικοί) και να επιτευχθούν τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα που θέτει το παρόν ΠΣ. Ο/Η εκπαιδευτικός, για να οργανώσει αποτελεσματικά τη διδασκαλία του, αξιοποιεί συνδυαστικά την επαρκή γνώση του γνωστικού αντικείμενου (το «τι») με τις διδακτικές δεξιότητες/ικανότητες (το «πώς»), καθώς και με γνώσεις για τη διδασκαλία και τη μάθηση (το «γιατί»).

Στο πλαίσιο, λοιπόν, μιας δημιουργικής και κειμενοκεντρικής διδασκαλίας προτείνεται στο μάθημα της ΑΕΓΓ να εφαρμοστούν, στον βαθμό του εφικτού, αφενός οι αρχές περί ανακαλυπτικής- διερευνητικής μάθησης και κοινωνικού εποικοδομητισμού, και αφετέρου οι απόψεις της «Διδακτικής του ενεργού υποκειμένου» (ο/η μαθητής/-τρια κατασκευάζει ή ανακαλύπτει τη γνώση, η οποία δεν του παρέχεται έτοιμη). Το βασικό δηλαδή ζητούμενο είναι οι μαθητές/-τριες να μπορέσουν να συνδιαλέγονται με το αρχαιοελληνικό κείμενο (διδαγμένο ή αδιδακτο), να αντεπεξέρχονται στις απαιτήσεις αναφορικά με την κατανόησή του, την ερμηνεία του και την απόδοσή του στη ΝΕ, να το αντιμετωπίζουν ως «πρόβλημα προς επίλυση» και να μην προσπαθούν να απομνημονεύουν απλώς έτοιμη γνώση. Έτσι, οι μαθητές/-τριες μαθαίνουν να αναπτύξουν την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, κάτι που απαιτεί και η ολιστική προσέγγιση της γνώσης. Επιπλέον, ο/η εκπαιδευτικός προτείνεται να διδάσκει δρώντας συνεργατικά με τους/τις μαθητές/-τριές του και να λειτουργεί υποστηρικτικά στη διαδικασία της μάθησης,

επικαιροποιώντας τους τρόπους και τις μεθόδους που θα επιστρατεύσει, προκειμένου οι μαθητές/-τριες να οικοδομήσουν σταδιακά τη νέα γνώση και να αναπτύξουν όλα τα είδη γραμματισμού και τις δεξιότητες που έχουν προαναφερθεί (γλωσσικό, γραμματειακό/κειμενικό, κριτικό, ψηφιακό, αισθητικό γραμματισμό κ.ά.) και περιγράφονται ανά τάξη στο παρόν ΠΣ.

Κομβικό σημείο αυτής της διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας είναι η επιλογή και χρήση, από τον/την εκπαιδευτικό της προσφορότερης διδακτικής τεχνικής. Λαμβάνοντας υπόψη τις πολυποίκιλες ανάγκες, τις ιδιαίτερες γνωστικές δομές και λειτουργίες των μαθητών/-τριών, τις διαφορετικές κλίσεις και επιλογές τους, τη νέα πολυπολιτισμική κοινωνική πραγματικότητα, την ανάγκη για καλλιέργεια στους/στις μαθητές/-τριες πλήθους δεξιοτήτων, οι οποίες θα υποστηρίξουν τους νέους γραμματισμούς, αλλά και την προβληματική γύρω από την επικαιροποίηση της διδακτικής και μαθησιακής προσέγγισης της ΑΕΓΓ, η μονομέρεια και η «αυθεντία» της μιας θέσης έναντι των άλλων φαντάζει τουλάχιστον απρόσφορη. Άλλωστε, σύμφωνα με τις αρχές της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, η μαθησιακή διαδικασία είναι αναγκαίο να χαρακτηρίζεται από μια ανοιχτή παιδαγωγική αντίληψη, η οποία συναντιέται με αυτήν της διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης και της ενεργητικής μάθησης, παρέχοντας έτσι την ευκαιρία να ισχυροποιηθούν οι γνώσεις και οι δεξιότητες κάθε μαθητή/-τριας.

Συνοψίζοντας, λοιπόν, το παρόν ΠΣ προτείνει την εφαρμογή μιας διδακτικής μεθόδου η οποία αντλεί στοιχεία από την κειμενοκεντρική, την ερμηνευτική και τη διερευνητική μέθοδο, έχοντας, παράλληλα, ως βασικό σκοπό την αξιοποίηση των διδακτικών αρχών της αυτενέργειας, της εποπτείας και της βιωματικότητας.

Ειδικότερες μεθοδολογικές αρχές του ΠΣ

- Κειμενοκεντρική και επικοινωνιακή θεώρηση: Το ΠΣ εστιάζει στην ερμηνεία των αρχαιοελληνικών κειμένων και όχι μόνο στη διδασκαλία της γλωσσικής μορφής τους, επιδιώκοντας έτσι τη δημιουργία μιας βιωματικής σχέσης με αυτά, η οποία θα στηρίζεται αφενός στη γνώση των μορφολογικών στοιχείων της ΑΕ και αφετέρου στο νεοελληνικό γλωσσικό ένστικτο των μαθητών/-τριών.

- Διαφοροποίηση της διδασκαλίας βάσει του γραμματειακού είδους: Το ΠΣ αναγνωρίζει τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο κάθε αρχαίος Έλληνας συγγραφέας απευθύνεται στο αναγνωστικό κοινό/ακροατήριό του (λ.χ. παραστατική ιστορική διήγηση, πειστική ρητορική επιχειρηματολογία, αποδεικτικό φιλοσοφικό κείμενο κ.λπ.), γεγονός που υποχρεώνει, αλλά και επιτρέπει στον/στην εκπαιδευτικό να υιοθετεί διαφορετικές τεχνικές και να ιεραρχεί τη σπουδαιότητα των κειμενικών χαρακτηριστικών.

- Ολιστική προσέγγιση: Το ΠΣ προτείνει τα αρχαιοελληνικά κείμενα να μην αντιμετωπίζονται ως τυχαία αποσπάσματα που υφίστανται γλωσσική επεξεργασία ανεξάρτητα από τη θέση και τον ρόλο τους τόσο στο έργο όπου ανήκουν, όσο και στο σύνολο της αρχαίας ελληνικής γραμματείας.

- Επικαιρότητα-βιωματικότητα: Το παρόν ΠΣ έχει υναχθεί στη βάση του ότι το αρχαιοελληνικό κείμενο μπορεί να συνδεθεί με τις δυνατότητες, τις εμπειρίες, τα

ενδιαφέροντα, την οικογενειακή ζωή, αλλά και το κοινωνικό περιβάλλον των μαθητών/-τριών, ανταποκρινόμενο κατ' αυτόν τον τρόπο στην πραγματικότητα που βιώνουν. Για αυτό χρειάζεται να επιδιώκονται οι συνδέσεις των γλωσσικών φαινομένων, των ιδεών, των απόψεων, των δράσεων, των συναισθημάτων και των σκέψεων που εκφράζονται στο αρχαιοελληνικό κείμενο με όσα βιώνουν ή/και γνωρίζουν οι μαθητές/-τριες, αναδεικνύοντας έτσι ακόμη πιο πειστικά τη χρησιμότητα και τη σημασία της αποτελεσματικής διδασκαλίας.

• Ανάπτυξη μεταγνωστικών δεξιοτήτων: Ιδιαίτερα σημαντικές θεωρούνται στο παρόν ΠΣ οι αναστοχαστικές διαδικασίες, κατά τις οποίες οι μαθητές/-τριες θα μπορούν να έχουν εκούσια και ενεργητική εμπλοκή στη μαθησιακή διαδικασία, να αξιοποιούν τις ήδη κατακτημένες γνώσεις και εμπειρίες, να διαθέτουν αυτοέλεγχο, να αναγνωρίζουν και να καλλιεργούν έναν ιδιαίτερο και προσωπικό τρόπο μάθησης, να αυτοαξιολογούνται και να βελτιώνονται συνεχώς.

Με βάση, επομένως, τα παραπάνω, ο σχεδιασμός της διδασκαλίας οφείλει να αναδεικνύει πρωτίστως τη διαλεκτική σχέση γραμματειακού έργου - κοινωνίας, όπου το κείμενο τοποθετείται εντός των ιστορικών και κοινωνικών συμφραζομένων κατά τον χρόνο συγγραφής και κατά τον χρόνο ανάγνωσής του από τους/τις μαθητές/-τριες. Συνεπώς, είναι σημαντικό να προσδίδεται έμφαση αφενός στη διάγνωση της τυπολογικής ταυτότητας του κειμένου, καθώς κάθε κείμενο υπακούει σε θεματικούς και εκφραστικούς κώδικες του γραμματολογικού είδους και γένους στα οποία ανήκει, κι αφετέρου στη συνειδητοποίηση ότι ο γλωσσικός κώδικας του κειμένου διαμορφώνεται ανάλογα με τις συνθήκες σύνταξης και πρόσληψής του και με τις διαφορετικές επικοινωνιακές και θεσμικές ανάγκες που καλείται να καλύψει σε κάθε εποχή. Με αυτόν τον τρόπο, τα αρχαιοελληνικά κείμενα παραμένουν ανοικτά σε γόνιμο διάλογο με το μαθητικό αναγνωστικό κοινό και μπορούν να λειτουργήσουν ως απαραίτητα εφόδια για τον πολίτη του 21ου αιώνα.

Κατά τη βιωματική πρόσληψη του αρχαιοελληνικού κειμένου προσδίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα στον προσωπικό διάλογο του/της μαθητή/-τριας με αξίες, αντιλήψεις και έννοιες που προβάλλουν τα αρχαιοελληνικά έργα, συχνά και σε διακειμενική σύγκριση με αντίστοιχες σύγχρονες (λ.χ. η εξουσία, η τιμωρία, η βία, η ευτυχία, η παιδεία κ.ά.). Αυτό που μας ενδιαφέρει περισσότερο είναι η ενδυνάμωση της κριτικής και συγκριτικής ικανότητας των μαθητών/-τριών και η ενίσχυση της δυνατότητάς τους να διαμορφώνουν προσωπική άποψη και στάση. Προς την κατεύθυνση αυτή αξιοποιούνται οι σύγχρονες θεωρίες (λ.χ. η θεωρία της αισθητικής ανταπόκρισης και η θεωρία πρόσληψης), οι οποίες μεταφέρουν το κέντρο βάρους από το κείμενο, με τα συμφραζόμενα και την κυρίαρχη ερμηνεία του, στις πολλαπλές αναγνωστικές εκδοχές που διαμορφώνονται συμφώνως προς τον ορίζοντα πρόσληψης των μαθητών/-τριών-αναγνωστών/-στριών. Γίνεται δεκτό ότι κάθε κείμενο λειτουργεί διαφορετικά σε διαφορετικά ιστορικά-πολιτισμικά πλαίσια και εμπεριέχει τη δυνατότητα πολλαπλών νοηματοδοτήσεων, οι οποίες βρίσκονται σε άμεση ή έμμεση

συνάρτηση με την εποχή, το κοινωνικό πλαίσιο και τις προσωπικές εμπειρίες του/της αναγνώστη/-στριας. Επομένως, οι μαθητές/-τριες μπορούν να καλλιεργήσουν και να αναπτύξουν την κριτική και δημιουργική τους σκέψη, η οποία περιλαμβάνει τη σύγκριση, την παρατήρηση, την κατηγοριοποίηση, την εξήγηση αιτιακών σχέσεων, τη δημιουργικότητα, την πρωτοτυπία, τη συλλογή και οργάνωση δεδομένων, τη μετασχηματιστική λογική κ.ά.

Η δομολειτουργική προσέγγιση του αρχαιοελληνικού κειμένου και η νεοελληνική απόδοσή του

Η δομολειτουργική προσέγγιση του πρωτότυπου κειμένου χρειάζεται να κινείται μέσα στο πλαίσιο της κειμενοκεντρικής προσέγγισης αφενός και μέσα στο πλαίσιο του «αναγνωριστικού» γραμματισμού αφετέρου. Το μοντέλο αυτό περιλαμβάνει τόσο τις δομές και τις λειτουργίες όσο και τις επικοινωνιακές χρήσεις που επιτελούν τα γλωσσικά φαινόμενα. Πέρα από την παραδοσιακή περιγραφή της γλώσσας, θεωρείται ενδεδειγμένο οι λέξεις και οι φράσεις να προσεγγίζονται μέσα στο πλαίσιό τους, χωρίς να αποκόπτονται από αυτό και από τη σημασία τους, και να στρέφεται το ενδιαφέρον της διδασκαλίας στο ίδιο το κείμενο και στη συζήτηση για τις γλωσσικές και υφολογικές επιλογές του συγγραφέα.

Αναμφίβολα η γλωσσική επεξεργασία του αρχαιοελληνικού κειμένου συνιστά το αναγκαίο εργαλείο για την κατανόησή του, χωρίς να είναι, ωστόσο, αυτοτελής διαδικασία. Η συζήτηση για τη γλώσσα και το ύφος (και όχι για τη μεταγλώσσα της γραμματικής και του συντακτικού) μέσα από την ενασχόληση με συγκεκριμένα κείμενα θα βοηθήσει να αποκτήσουν οι μαθητές/-τριες την αναγκαία γλωσσική κατάρτιση και επίγνωση, ώστε ακολούθως να αυτενεργούν.

Επομένως, το παρόν ΠΣ υπερβαίνει την παραδοσιακή γραμματική αντίληψη για τη διδασκαλία της ΑΕ. Για αυτόν τον λόγο, η διδακτική πρακτική δε στοχεύει μόνο και αποκλειστικά στην εκμάθηση και στην αναπαραγωγή, αλλά κυρίως στην αναγνώριση από τον/τη μαθητή/-τρια γραμματικών τύπων, δομών και υφολογικών χαρακτηριστικών ως στοιχείων και μηχανισμών που ενυπάρχουν στο κείμενο και ενισχύουν τους επικοινωνιακούς του στόχους, προκειμένου να επιτευχθούν η πρόσληψη και η επαρκής κατανόηση του αρχαιοελληνικού κειμένου, κεντρίζοντας ακόμη περισσότερο το ενδιαφέρον του/της μαθητή/-τριας. Επιπλέον, προτείνεται η εφαρμογή της επαγωγικής μεθόδου: Σκόπιμο δηλαδή είναι οι μαθητές/-τριες να οδηγούνται στη θεωρία μέσα από τη μελέτη των αντίστοιχων γλωσσικών φαινομένων που εντοπίζονται στο κείμενο σε σχέση και με τη χρήση τους στη ΝΕ.

Σημαντική παράμετρος της γλωσσικής διδασκαλίας είναι η ανίχνευση της κεκτημένης γνώσης του/της μαθητή/-τριας σχετικά με το εκάστοτε προς διδασκαλία και μάθηση γλωσσικό φαινόμενο, από τα προηγούμενα χρόνια μαθητείας του/της στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός κατάρτισης στοιχείων του γλωσσικού συστήματος. Επιπροσθέτως, η αξιοποίηση της νεοελληνικής γλωσσικής υποδομής των μαθητών/-τριών κατά την προσπάθεια προσέγγισης και κατανόησης ενός αρχαιοελληνικού κειμένου αποτελεί δοκιμασμένη και αποτελεσματική διδακτική αρχή. Έτσι,

πρακτικά αξιοποιείται η σύγχρονη γλωσσική πραγματικότητα, για να προσεγγίσουμε την ΑΕ στα σημεία που είναι πιο δύσκολα για τους/τις μαθητές/-τριες. Επιπλέον, η σύνδεση της ΑΕ με τη ΝΕ θα καταστήσει κατανοητή την ιστορική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας. Η ΑΕ διδάσκεται ορθότερα και αποτελεσματικότερα, όταν ορίζονται με σαφήνεια ομοιότητες και διαφορές με τη ΝΕ, με αποτέλεσμα οι μαθητές/-τριες να κατανοούν καλύτερα τον κομβικό ρόλο που διαδραμάτισε η ΑΕ στη διαμόρφωση της νεοελληνικής ταυτότητας.

Η απόδοση ενός αρχαιοελληνικού κειμένου στη ΝΕ συνιστά ουσιώδη παράμετρο της διδασκαλίας της ΑΕ Γραμματείας στο Λύκειο. Πρόκειται για μια πνευματική εργασία που οξύνει την κρίση, καλλιεργεί τη γλώσσα και ενδυναμώνει τη νόηση. Για αυτό ακριβώς, η απόδοση των αρχαιοελληνικών κειμένων στη ΝΕ προτείνεται να υποστηρίξει με ενεργητικό τρόπο τη μελέτη τους και όχι να αποτελεί αυτοσκοπό της διδασκαλίας. Η νεοελληνική απόδοση δεν πρέπει να αποτελεί άλλοτε εμπόδιο για την ερμηνεία των κειμένων και άλλοτε εξαρχής ζητούμενο κατά τρόπο ώστε να δυσχεραίνεται ή να εμποδίζεται η προσέγγιση του περιεχομένου, στο όνομα μιας τεχνokratικής γλωσσικής απόδοσης, η οποία ούτε το κείμενο αποδίδει ούτε τη βίωσή του επιτρέπει.

Στο πλαίσιο του παρόντος ΠΣ δεν ενθαρρύνεται η αποκαλούμενη «σχολική μετάφραση», η οποία συνιστά μια μηχανιστική, βεβιασμένη και προφορική μεταγραφή του αρχαίου κειμένου στη ΝΕ, με αποτέλεσμα να ισοπεδώνονται τα στοιχεία που καθιστούν το εκάστοτε κείμενο μοναδικό. Κατ' επέκταση δε δίνεται στους/στις μαθητές/-τριες μόνο μια «ορθή» μετάφραση, αλλά ενισχύεται η άσκησή τους με τεχνικές και δραστηριότητες που προωθούν την ανάπτυξη της μεταφραστικής τους ικανότητας και την απόδοση του κειμένου σε δόκιμο νεοελληνικό λόγο με το ανάλογο ύφος που απαιτεί η προθετικότητα του κειμένου.

Στόχος είναι να αναδειχτεί η νεοελληνική απόδοση («μετάφραση») των αρχαιοελληνικών κειμένων σε μια γόνιμη, δημιουργική διαδικασία, η οποία θα στοχεύει στην κατανόηση των κύριων νοημάτων του κειμένου με παράλληλη αξιοποίηση των βασικών μορφολογικών και συντακτικών χαρακτηριστικών της ΑΕ. Με αφετηρία τον λόγο του αρχαιοελληνικού κειμένου, ζητείται η συν- δημιουργία εκπαιδευτικού και μαθητών/-τριών. Σε αυτή τη διαδικασία, ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού είναι ιδιαίτερα σημαντικός, αφού καλείται να ενισχύσει και να ενθαρρύνει την αυτενέργεια των μαθητών/-τριών του/της προς μια τέτοια κατεύθυνση, τροφοδοτώντας τη διαδικασία με τα αναγκαία υποστηρίγματα στο πλαίσιο μιας εμπλουτισμένης διδασκαλίας, λ.χ. παράλληλες μεταφράσεις, μεθοδική αναζήτηση στα βιβλία αναφοράς (γραμματική, συντακτικό, έντυπο ή ψηφιακό λεξικό), πρόνοια για ολική οπτική επαφή με το κείμενο, χρήση ψηφιακών μέσων, παραγωγή ανάλογου εποπτικού υλικού κ.λπ., προκειμένου οι μαθητές/-τριες να ενθαρρυνθούν, καθώς και να συνειδητοποιήσουν ότι η διαδικασία της νεοελληνικής απόδοσης δεν είναι μονοσήμαντη ούτε τελεσίδικη.

Η τριμερής πορεία της διδασκαλίας και το μικροκείμενο

Η τριμερής πορεία «όλο-μέρη-όλο», η οποία απορρέει από την ερμηνευτική μέθοδο διδασκαλίας και μάθησης, ενδείκνυται, προκειμένου να διασφαλίζουμε κάθε φορά, σε μεγάλο βαθμό, την πλήρη προσέγγιση του αρχαιοελληνικού κειμένου (διδαγμένου ή αδίδακτου)- πρόκειται κατά βάση για μια πορεία συνανάγνωσης και αυτενέργειας.

Ως «όλον» μπορεί να θεωρηθούν: α) Κατά την έναρξη της διδασκαλίας, η συνολική ανάγνωση του κειμένου, ή αλλιώς η εκφραστική ανάγνωσή του, η οποία «λειάνει» το νέο προς διδασκαλία κειμενικό πεδίο, εξοικειώνοντας τους/τις μαθητές/-τριες με το λεξιλόγιο, δίνει το έναυσμα για δοκιμαστική κατανόηση και καταξιώνει το προς μελέτη αντικείμενο, εντοπίζοντας τις χαρακτηριστικές «λέξεις- κλειδιά», οι οποίες είτε προσιδιάζουν στο λογοτεχνικό είδος του είτε φωτίζουν ορισμένες ιδιαίτερες όψεις του νοηματικού κέντρου ή των θεματικών αξόνων. Ιδιαίτερα χρήσιμη είναι η αποκαλούμενη δεύτερη ανάγνωση, όπου γίνεται λογική αναδιάταξη του κειμένου, δηλαδή αναδιατάσσεται η συντακτική σειρά του κειμένου, προκειμένου οι μαθητές/-τριες να διευκολυνθούν ως προς την κατανόησή του. β) Κατά την ολοκλήρωση της διδασκαλίας, η αποτίμηση της αξίας και της σημασίας του κειμένου για το συνολικό έργο ή την ενότητα/θεματικό άξονα (στην περίπτωση του διδαγμένου), η χρηστικότητα των φαινομένων που μελετήθηκαν (στην περίπτωση του αδίδακτου), ακόμη και η ανάδειξη των νέων στοιχείων που προσέφερε το εκάστοτε διδαχθέν κείμενο (είτε διδαγμένο είτε αδίδακτο).

Ως «μέρος» εννοούμε είτε τους τομείς κειμενικής ανάλυσης είτε ακόμη και τις ενότητες των κειμένων στο πλαίσιο ενός ευρύτερου κειμένου ή ενότητας/θεματικού άξονα. Για αυτόν τον λόγο, εξαιρετικά χρήσιμη αποβαίνει για παράδειγμα η εξάσκηση των μαθητών/-τριών στη σχηματική απόδοση των συντακτικών σχέσεων που συνδέουν μεταξύ τους τα νοηματικά υποσύνολα, τις φράσεις και τις λέξεις, στο πλαίσιο μιας περιόδου, μέσω διαγραμμάτων (ψηφιακών ή μη) και κατά κύλα μεταγραφής. Με τη βοήθεια ενός διαγράμματος και μέσα σε αυτό, μπορεί ο/η μαθητής/-τρια να αναγνώσει το (μικρο)κείμενο που του/της δίνεται και να το οργανώσει λεπτομερέστερα από άποψη τόσο περιεχομένου όσο και σύνταξης, δηλαδή αλληλουχίας όρων και εννοιών.

Στο πλαίσιο του παρόντος ΠΣ προτείνεται στον/στην εκπαιδευτικό να προάγει και την ερμηνευτική προσέγγιση των αδίδακτων κειμένων, μια ανάγκη διδακτική που η εκπαιδευτική πράξη συχνά -αν όχι πάντα- παραγνωρίζει. Ο/Η εκπαιδευτικός με δημιουργικότητα ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/-τριες να ασκούνται σε στρατηγικές που είναι σε θέση να εφαρμοστούν σε περισσότερα κείμενα, τους παρουσιάζει συγκεκριμένα στοιχεία που μπορούν να καταστούν εργαλεία αποκωδικοποίησης περισσότερων κειμένων των ίδιων συγγραφέων ή και άλλων συγγραφέων που ανήκουν στο αυτό γραμματικό είδος, αλλά και πληροφορίες για τον αρχαίο κόσμο. Μέσα από τη διδασκαλία αδίδακτων κειμένων επιδιώκεται η συγκρότηση ενός γνωστικού υποβάθρου που

θα ενισχύσει τους/τις μαθητές/-τριες ως αναγνώστες/-στρίες της αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, προκρίνονται δραστηριότητες που εστιάζουν σε κείρια σημεία των κειμένων, αλλά και σε σημεία που εμφανίζουν διακειμενικότητα με άλλα κείμενα ή «συνομιλούν» με το διδαγμένο κείμενο.

Διακειμενικότητα - Διαθεματικότητα - Ψηφιακά Μέσα
Με δεδομένο ότι το αρχαιοελληνικό κείμενο αντιμετωπίζεται και ως πεδίο συνάντησης του αρχαίου και του σύγχρονου κόσμου, στο παρόν ΠΣ υιοθετούνται με έμφαση οι αρχές της διακειμενικότητας, της διαθεματικότητας και της χρήσης των ψηφιακών μέσων. Ειδικότερα:

- **Διακειμενικότητα:** Η ενδοκειμενική ερμηνεία συμπληρώνεται με τη μελέτη παράλληλων κειμένων, στα οποία οι μαθητές/-τριες αναζητούν κοινά θέματα ή μοτίβα και διερευνούν τις διαφορετικές εκδοχές τους ανάλογα με τον δημιουργό τους.

- **Διαθεματικότητα - Διεπιστημονικότητα:** Οι διαθεματικές εργασίες και η υλοποίηση ανάλογων σεναρίων διασφαλίζουν την οριζόντια συνεκτικότητα των επιμέρους θεματικών κλάδων και την ενοποίηση των γνωστικών αντικειμένων. Έτσι, ο/η μαθητής/-τρια είναι σε θέση να εντάξει το αρχαιοελληνικό κείμενο στο κοινωνικό, πολιτικό και ιδεολογικό γίνεσθαι και να κατανοήσει τόσο το κείμενο ως έργο τέχνης και αισθητικό φαινόμενο στενά συνδεδεμένο με την εποχή του όσο και με τον τρόπο διαμόρφωσης των βασικών χαρακτηριστικών των γραμματειακών γενών-ειδών.

- **Χρήση ψηφιακών μέσων:** Τα ψηφιακά μέσα μπορούν να επιτελέσουν σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση των στόχων του ΠΣ, καθώς μπορούν να ανανεώσουν και όχι απλώς να υποβοηθήσουν τη διδασκαλία της ΑΕΓΓ, παρέχοντας την ευκαιρία για ένα δημιουργικό και συνεργατικό περιβάλλον διδασκαλίας κατάλληλο για την καλλιέργεια ποικίλων δεξιοτήτων και νέων γραμματισμών, λόγω και της εξοικείωσης των εφήβων μαθητών/-τριών με τη χρήση τους στην καθημερινότητά τους. Τα λογισμικά πολυτροπικής παρουσίασης, τα εργαλεία διαδικτυακής δημιουργίας, οι δυνατότητες σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας και τα λογισμικά επεξεργασίας κειμένου είναι κάποιες από τις σύγχρονες τεχνολογικές δυνατότητες που μπορεί να αξιοποιήσουν οι μαθητές/-τριες με την κατάλληλη ενθάρρυνση και υποστήριξη του/της εκπαιδευτικού. Έτσι, οι μαθητές/-τριες δε θα γνωρίσουν απλώς τα δημιουργήματα ενός πολιτισμού που συνέβαλε στη θεμελίωση του σύγχρονου πολιτισμού και στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας του θα διδαχθούν συγκεκριμένους τρόπους διερευνητικής προσέγγισης και κριτικής διαχείρισης της γνώσης, προκειμένου να μπορούν αντίστοιχα να τους χρησιμοποιήσουν αποδοτικά στη ζωή τους.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Βασικές αρχές

Η αξιολόγηση αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό μέρος της μαθησιακής διαδικασίας και του εκπαιδευτικού προγράμματος εν γένει και συνδέεται άμεσα με τη διδακτική πλαισίωση και τον διδακτικό σχεδιασμό του μαθήματος ως διαδικασία αποτίμησης αυτών. Συνεπώς, οι στόχοι της αξιολόγησης οφείλουν να είναι και αντίστοιχοι ενός

γλωσσικού και πολιτισμικού μαθήματος, που στοχεύει στη διδασκαλία μιας ιδιαίτερης γλώσσας, όπως είναι η ΑΕ, και μιας κλασικής παράδοσης με θεμελιώδη δυναμισμό και απροσμέτρητη εγκυρότητα για την ευρωπαϊκή ομοεθνία και τον σύγχρονο κόσμο.

Η αποτελεσματικότερη αξιολόγηση είναι αυτή που εκλαμβάνεται ως κίνητρο μάθησης, διενεργείται έμμεσα και φυσικά, και, τελικά, επενδύει τη μαθησιακή διαδικασία με το αναπαλλοτρίωτο στοιχείο της απόλαυσης της προσκεκτημένης και πολύπτυχης γνώσης. Συνεπώς, είναι απαραίτητο η αξιολόγηση να διαχυθεί στην καθημερινή διδακτική πρακτική ως διαρκής διαδικασία με ποικίλους τρόπους, με βάση τις αρχές της διαφοροποιημένης και συμπεριληπτικής διδασκαλίας και μάθησης. Έχοντας ως στόχο την ανατροφοδότηση των εκπαιδευτικών για τον (ανα)σχεδιασμό της διδασκαλίας τους, καθώς επίσης την ανατροφοδότηση των μαθητών/-τριών, ώστε να συνειδητοποιούν την πρόδοό τους στη μαθησιακή τους πορεία, η αξιολόγηση στο μάθημα της ΑΕΓΓ προτείνεται να υιοθετεί κριτήρια ανάλογα των απαιτήσεων και της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας που έχει το συγκεκριμένο μάθημα, συμβάλλοντας με τη σειρά της στη μορφωτική εξέλιξη του/της μαθητή/-τριας ως προσώπου.

Ως το τελευταίο δομικό στοιχείο ενός ΠΣ η αξιολόγηση καθίσταται ουσιαστική, εφόσον πραγματοποιείται με εγκυρότητα, αντικειμενικότητα, αξιοπιστία και αντιστοίχως προς τους όρους προσφοράς του γνωστικού αντικειμένου και της αναμενόμενης συναισθηματικής εμπλοκής του συνόλου των μαθητών/-τριών σε αυτούς. Έτσι, η παραδοσιακή σειρά προσέγγισης των λέξεων-κλειδίων για την οριοθέτηση και τον προσδιορισμό της συμπεριφοράς των μαθητών/-τριών που σχετίζεται με το αποτέλεσμα της μάθησης (εξέταση *** βαθμολόγηση *** αξιολόγηση) πρέπει να αναπροσαρμόζεται δημιουργικά στις απαιτήσεις μιας σχολικής τάξης κατά τη στάθμιση της αρχικής διαγνωστικής αξιολόγησης (μετακίνηση από την αξιολόγηση της μάθησης στην αξιολόγηση για τη μάθηση).

Γενικές παράμετροι της αξιολόγησης

Η αξιολόγηση των μαθητών/-τριών είναι διαγνωστική, διαμορφωτική και τελική-αθροιστική βάσει παραμέτρων που ανταποκρίνονται καλύτερα στη φιλοσοφία του ΠΣ και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα που προσδιορίζονται σε αυτό. Στο πλαίσιο της διαμορφωτικής αξιολόγησης χρειάζεται να αξιοποιούνται ποικίλοι τρόποι ή εργαλεία αξιολόγησης (προφορική συμμετοχή, σύντομες γραπτές δοκιμασίες, ωριαίες γραπτές δοκιμασίες, παραγωγή γραπτών κειμένων, δημιουργικές/συνθετικές εργασίες, αυτοαξιολόγηση, ετεροαξιολόγηση, πίνακες διαβαθμισμένων κριτηρίων αξιολόγησης-ρουμπρίκες, ατομικός φάκελος μαθητή/-τριας, αξιοποίηση των χαρακτηριστικών και των σταδίων εφαρμογής του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης κ.λπ.).

Ως αναφερόμενη στο σύνολο των μαθητών/-τριών, η αξιολόγηση χρησιμοποιεί ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, αντικειμενικού (κλειστού) τύπου, όταν ελέγχεται γλωσσικό-πληροφοριακό υλικό, ή συνδυαστικές (αντικειμενικού και ελεύθερης ανάπτυξης) σε κάθε περίπτωση. Οι γλωσσικές ασκήσεις, κυρίως αντικειμενικού τύπου,

δηλαδή πολλαπλής επιλογής, μετασχηματιστικές, αντιστοιχίσεις, διάζευξης κ.ά., σχετίζονται άμεσα με το κείμενο. Οι ερμηνευτικές ερωτήσεις, νοηματικές, ιδεολογικές, αισθητικές, υφολογικές κ.ά., βασίζονται προπαντός στο πρωτότυπο αλλά και σε τυχόν παράλληλα κείμενα, και συνήθως είναι περισσότερες από τις αντικειμενικού τύπου γλωσσικές.

Παράλληλα, είναι παιδαγωγικά χρήσιμο:

- Οι ερωτήσεις αξιολόγησης να είναι ποικίλες, διαβαθμισμένες δυσκολίας και να ανταποκρίνονται στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και τη μεθοδολογία διδασκαλίας που προτείνει το ΠΣ.

- Οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου να αξιοποιούνται κυρίως για την ερμηνευτική προσέγγιση του κειμένου με επιχειρηματολογική διαύγεια κειμενοκεντρικής διάστασης.

- Οι γραμματικές και συντακτικές ασκήσεις να προσεγγίζονται με επιστημονική τεκμηρίωση βάσει κειμενικών δεδομένων ή/και γραμματολογικών πληροφοριών και να υπηρετούν τη δομολειτουργική προσέγγιση.

- Οι ασκήσεις αντικειμενικού τύπου (πολλαπλής επιλογής, αντιστοιχίσεις, διάζευξης, μετασχηματισμού κ.λπ.) να λαμβάνουν υπόψη την ενότητα της κειμενικής προσέγγισης και να προκρίνουν τη γλωσσοκεντρική πληροφορία.

- Οι λεξικογραμματικές ασκήσεις να αναδεικνύουν τη σύνδεση της ΑΕ με τη ΝΕ και να επιτρέπουν στους/στις μαθητές/-τριες να αντιλαμβάνονται τη διαχρονική συνέχεια του δικού τους γλωσσικού οργάνου.

- Η ποικιλία και η διαβάθμιση των ερωτήσεων να επιτρέπουν τον ουσιαστικότερο έλεγχο των αποτελεσμάτων της διδασκαλίας σε επίπεδο αποκωδικοποίησης του αρχαιοελληνικού κειμένου.

- Η προφορική συμμετοχή των μαθητών/-τριών και η διαλογική συζήτηση επί των κειμενικών δεδομένων να ενισχύουν το κλίμα μάθησης προς μια δημιουργική και ουσιαστική προσπέλαση του αρχαιοελληνικού κειμένου.

- Τα εγχειρίδια Γραμματικής και Συντακτικού να χρησιμοποιούνται ως βιβλία αναφοράς και κατά τη διάρκεια της ωριαίας γραπτής δοκιμασίας τετραμήνου, εάν ο/η εκπαιδευτικός το κρίνει παιδαγωγικά λυσιτελές.

Τέλος, είναι σαφές ότι η αξιολόγηση διαφοροποιείται ανάμεσα στην ΑΕΓΓ Γενικής Παιδείας και στην ΑΕΓΓ ΟΠΑΣ η διαφορά έγκειται κυρίως στο γεγονός ότι στην ΑΕΓΓ ΟΠΑΣ επιδιώκεται αποτίμηση δεξιοτήτων κατανόησης των πιο σύνθετων μορφοσυντακτικών φαινομένων, των μετασχηματιστικών ασκήσεων υφολογικής ποικιλίας και συστηματική άσκηση των μαθητών/-τριών σε κριτικές ερμηνευτικές παρατηρήσεις με ολοκληρωμένο χαρακτήρα ειδολογικής επάρκειας και γλωσσικής αντίληψης, όπου η διατύπωση επαγωγικών και παραγωγικών συλλογισμών προϋποθέτει τη γνώση του συνόλου της διδακτέας ύλης και του υψηλότερου δυνατού ποσοστού αυτενέργειας στο αδίδακτο κείμενο.

Εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης

Η ανανέωση της μαθησιακής διαδικασίας μπορεί να ευοδωθεί μέσω της κριτικής προσέγγισης του αρχαίου ελληνικού κόσμου και των γραμματειακών επιτευγμάτων του· εν προκειμένω, της πρόσληψης της αρχαιογνωσίας και αρχαιομάθειας με όχημα κατεξοχήν την αρχαιοελλη-

νική γλώσσα. Η εξοικείωση των μαθητών/-τριών με την κλασική ελληνική αρχαιότητα και τα κειμενικά επιτεύγματα της προϋποθέτει μεταξύ άλλων και τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας με σύγχρονους τύπους αξιολόγησής τους. Η ωριαία γραπτή δοκιμασία διατηρεί την αξία της ως συνθετική διαδικασία, συνήθως επαναληπτικής επισκόπησης και απεικόνισης της μαθησιακής πορείας. Ωστόσο, αυτή θα πρέπει να πλαισιώνεται με διαδικασίες διαρκούς, ενεργητικής και δημιουργικής αξιολόγησης, ώστε να διαγιγνώσκεται η εμπέδωση και άλλων γραμματισμών και δεξιοτήτων στο πλαίσιο της διαμορφωτικής αξιολόγησης.

Σε αυτό το απαιτητικό πλαίσιο υπέρβασης του απλού εντοπισμού και παρουσίασης της πληροφορίας, είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν:

- δημιουργικές εργασίες, ομαδικές ή ατομικές, με βιβλιογραφική/δικτυογραφική τεκμηρίωση, λ.χ. η σύνθεση ερευνητικής εργασίας, σε τακτά διαστήματα και σε ομαδοσυνεργατικό πλαίσιο, ειδικά μετά την ολοκλήρωση διδασκόμενων εννοιών,

- δραστηριότητες παραγωγής προφορικού ή γραπτού λόγου, είτε δοκιμακού είτε πολυτροπικού χαρακτήρα, για την επικαιροποίηση των σχολικών γνώσεων στην κατεύθυνση της σημερινής πολιτικοκοινωνικής κατάστασης και ιστορικής συγκυρίας,

- ασκήσεις για το ύφος που αποδεικνύουν την επαρκέστερη γνώση της ΑΕ σε επίπεδο υφολογικής διαφοροποίησης και διαχρονίας της ελληνικής γλώσσας,

- παράλληλα κείμενα, ως αναγωγική ερμηνευτική προσέγγιση και ανακλαστική εμβάθυνση στο αρχικό πρωτότυπο κείμενο υπό μελέτη,

- πίνακες διαβαθμισμένων κριτηρίων (ρουμπρίκες) αξιολόγησης, δομημένοι με στόχο την αυτοαξιολόγηση και ετεροαξιολόγηση των μαθητών/-τριών στο γνωστικό αντικείμενο,

- ημερολόγιο διδακτικής παρατήρησης ή/και ατομικός φάκελος μαθητή/-τριας με στόχο την προσωπική εκτίμηση της προόδου στο αντικείμενο και τη συνακόλουθη καταγραφή προτάσεων βελτιωτικής παρέμβασης και ανατροφοδότησης,

- εννοιολογικοί και νοητικοί χάρτες, όπου, με εφαρμογή της αρχής της εποπτείας, αποτυπώνεται κατά περίπτωση και διαγραμματικά μια έννοια, μια διδασκόμενη ενότητα, ένα γλωσσικό φαινόμενο, το διάγραμμα ενός κειμένου κ.λπ., ώστε να αναδεικνύονται η δομή και οι σχέσεις αιτιακής ακολουθίας.

Η αξιολόγηση εκκινεί βεβαίως από το αντικείμενο (το «τι» της μάθησης), αλλά λαμβάνει υπόψη και τη μέθοδο της διδασκαλίας (το «πώς» της μάθησης). Συνεπώς, οι διαδικασίες αξιολόγησης είναι ανάλογες των διδακτικών πρακτικών και της διδακτικής ιδιοσυγκρασίας μιας τάξης, σύμφωνα και με τις αρχές της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Για λόγους παιδαγωγικής σκοπιμότητας και στον βαθμό που αυτή είναι εφικτή, η περιγραφική αξιολόγηση, ως σταδιακή αποτίμηση των εκτιμώμενων αποτελεσμάτων και συνδυασμός ποικίλων μεθόδων για τη συλλογή των αξιολογικών δεδομένων, προτείνεται ως δυνατότητα εφαρμογής και σε επίπεδο συνεργασίας εκπαιδευτικών.

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ – ΑΕΓΓ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ		
Α΄ ΜΕΡΟΣ – ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ, Ξενοφών, «Ἑλληνικά»		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περικείμενο	1.1 Το γραμματειακό είδος του κειμένου και τα χαρακτηριστικά του	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του εν λόγω γραμματειακού είδους και τις διαφορές της ιστοριογραφίας από άλλα είδη του πεζού λόγου.
	1.2 Η ταυτότητα του κειμένου (συγγραφέας, προθετικότητα) στο ιστορικό του πλαίσιο	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντάσσουν το κείμενο, τον συγγραφέα και τα πρόσωπα στη χωροχρονική και ιστορική-λειτουργική τους διάσταση (χρονική σχέση με τη θουκυδίδεια αφήγηση, σκοποί του Ξενοφώντα κ.λπ.).
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1 Κειμενικά στοιχεία (πολιτισμικά, πραγματολογικά, ηθικά, νοηματικά, ιδεολογικά)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν ιστορικά γεγονότα και καταστάσεις μέσα από τη σκιαγράφηση προσωπικοτήτων και ψυχισμών, την αιτιολόγηση και τεκμηρίωση πράξεων, καθώς και τη σύγκριση και κατηγοριοποίηση ιστορικών δεδομένων και πληροφοριών. • Να αναγνωρίζουν και να αποκωδικοποιούν το σύστημα αξιών, τα κίνητρα, το ήθος και τα πάθη τόσο του αφηγητή όσο και των δρώντων προσώπων και μερών.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν το πώς η πολιτική οργάνωση των κοινωνιών καθορίζει τη δυναμική στις σχέσεις ανάμεσα σε πολίτες και ηγεσία.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν τον ρόλο του ιστορικού ως δυναμικού «διάμεσου» ανάμεσα στα γεγονότα και την πρόσληψή τους από τον/την αναγνώστη/-στρια.
	2.2 Δομή (συνεκτικότητα του κειμένου)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τις ιδιαίτερες πραγματικές συνθήκες υπό τις οποίες διεξαγόταν ο πόλεμος, χερσαίος και ναυτικός, στην αρχαιότητα.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τα μέρη των διδασκόμενων αποσπασμάτων και την αιτιώδη ή, εν γένει, νοηματική συνάφεια ανάμεσα στις ενότητες και τα επιμέρους (αφήγηση, «δραματικές» σκηνές, λογική αλληλουχία και συνοχή ανάμεσα σε περιόδους, παραγράφους κ.λπ.). • Να επισημαίνουν τις σχέσεις συνοχής (αιτιώδεις, συμπληρωματικές, αντιθετικές κ.λπ.) ανάμεσα σε περιόδους, παραγράφους και ενότητες, αξιοποιώντας και τα λεκτικά στοιχεία συνοχής (συνδέσμους, αντωνυμίες, επιρρήματα κ.λπ.).

2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.3 Διακειμενικότητα (συνομιλία του κειμένου με προγενέστερα και σύγχρονά του έργα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν τους πιθανούς λογοτεχνικούς και νοηματικούς άξονες που συνδέουν τα επιλεγμένα αποσπάσματα των «Ελληνικών» με άλλα έργα του Ξενοφώντα (λ.χ. «Άγησίλαος», «Κύρου Ἀνάβασις»), των πνευματικών «προγόνων» του (Θουκυδίδης, Ηρόδοτος) αλλά και διαφορετικά γραμματειακά είδη (λ.χ. ρητορική, Λυσία «Κατὰ Ἐρατοσθένους»).
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1 Λεξιλογικά στοιχεία (ετυμολογία, σημασιολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν την ετυμολογική προέλευση και τις σημασιολογικές αποχρώσεις των λέξεων στο συμφραστικό περιβάλλον που αυτές απαντούν. • Να αξιοποιούν τα σχετικά βιβλία αναφοράς (ετυμολογικά λεξικά, λεξικά της αρχαίας και νέας ελληνικής κ.λπ.). • Να διασαφηνίζουν τη σημασία των λιγότερο οικείων λεξιλογικών τύπων μέσω της ανάκλησης παρόμοιων ή ανάλογων νεοελληνικών, αξιοποιώντας το δικό τους γλωσσικό αισθητήριο.
	3.2 Γραμματικά φαινόμενα (τυπολογία, μορφολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν γραμματικά τις λέξεις και να διακρίνουν τους κλιτούς τύπους σε σχέση με τα παρεπόμενά τους. • Να μετασχηματίζουν ποικιλοτρόπως τους κλιτούς τύπους (και με τη συνδρομή των σχετικών εγχειριδίων αναφοράς, ψηφιακών και μη).
	3.3 Συντακτικά φαινόμενα (δόμηση του λόγου και λειτουργικότητα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη συντακτική ταυτότητα και τη λειτουργική θέση στο κείμενο όρων και προτάσεων και να αντιλαμβάνονται τον ρόλο και τις κύριες αποχρώσεις των προσδιορισμών. • Να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές στη συντακτική δομή της ΑΕ και της ΝΕ. • Να εκτελούν απλούς συντακτικούς μετασχηματισμούς (π.χ. τροπή ενεργητικής σύνταξης σε παθητική). • Να χρησιμοποιούν τα διδακτικά βιβλία αναφοράς (εγχειρίδια συντακτικού), καθώς και λεξικά, έντυπα ή/και ηλεκτρονικά, για την περαιτέρω μελέτη των συντακτικών ζητούμενων.
	3.4 Αισθητικά και υφολογικά στοιχεία (εκφραστικά μέσα, σχήματα λόγου, στοιχεία συνοχής, ειδικό λεξιλόγιο, χρήση ρηματικών προσώπων, εγκλίσεων, υπερθετικών κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να επισημαίνουν υφολογικά στοιχεία, καθώς και αφηγηματικούς-δραματικούς δείκτες (ευθύς και πλάγιος λόγος, ποιόν ενεργείας ρημάτων, στιγμιαίοι και εξακολουθητικοί χρόνοι, μακροπερίοδος ή μη λόγος, παρατακτική και υποτακτική σύνταξη κ.λπ.).
	3.5 Στρατηγικές πειθούς	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν τη συλλογιστική και τα επιχειρήματα των δρώντων προσώπων, διακρίνοντας παράλληλα τα λογικά από τα συναισθηματικά επιχειρήματα.

3. Το κείμενο ως μορφή		<ul style="list-style-type: none"> • Να διακριβώνουν τα μέσα πειθούς. • Να αξιολογούν την πειστικότητα και την αποτελεσματικότητα της συλλογιστικής και των επιχειρημάτων.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1 Απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νεοελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνθέτουν τη δική τους νεοελληνική απόδοση με βάση τα ποικίλα γραμματικά, συντακτικά, σημασιολογικά και πραγματολογικά δεδομένα που αυτό παρέχει. • Να συγκρίνουν περισσότερες αποδόσεις του ίδιου κειμένου και να διατυπώνουν αξιολογικές κρίσεις για την αποτελεσματικότητα και τη γλωσσική ποιότητα των αποδόσεων αυτών.
	4.2 Συγκριτική προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής με τη νέα ελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν μέσα από τη συνδυαστική γλωσσική παρατήρηση και τον εντοπισμό κάθε λογής ομοιοτήτων και διαφορών με τη ΝΕ (λεξιλογικών, ετυμολογικών, σημασιολογικών κ.λπ.) πώς ο αττικός πεζός λόγος βρίσκεται σε διαρκή επικοινωνία με τη διαχρονία της ελληνικής γλώσσας.
	4.3 Διαθεματικότητα και διεπιστημονικότητα (πρόσληψη του κειμένου από μεταγενέστερα έργα, σύνδεση με τη λογοτεχνία, το θέατρο, τις εικαστικές τέχνες, τις επιστήμες κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να επισημαίνουν δεδομένα του κειμένου που παραπέμπουν σε άλλα γνωστικά πεδία και επιστήμες και να αξιοποιούν συνδυαστικά τις σχετικές γνώσεις τους ή να προβαίνουν σε ανάλογες αναζητήσεις, για να ερμηνεύσουν τα στοιχεία αυτά και, διά αυτών, το περιεχόμενο του κειμένου εν γένει.
	4.4 Πολυγραμματισμοί (κριτικός, ψηφιακός κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίζουν γνώσεις, στάσεις και αξίες με τη σύγχρονη πραγματικότητα. • Να αποκωδικοποιούν χάρτες, εικόνες και εποπτικό υλικό (ψηφιακό ή μη), που πλαισιώνει το κείμενο και φωτίζει ποικίλες πλευρές του. • Να συσχετίζουν τα προσφερόμενα στο κείμενο ιστορικά, γεωγραφικά και πραγματολογικά στοιχεία μέσα από την αξιοποίηση πολυτροπικού υλικού.

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ – ΑΕΓΓ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ		
Β' ΜΕΡΟΣ – ΡΗΤΟΡΙΚΗ, Λυσίας, «Κατά Έρατοσθένους»		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περικείμενο	1.1 Το γραμματειακό είδος του κειμένου και τα χαρακτηριστικά του	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τον ρητορικό λόγο, που στοχεύει στην πειθώ ως δημιουργήμα του δημοκρατικού πολιτεύματος. • Να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του είδους (δικανικός λόγος κατηγορίας) ως προς τη δομή, τη λογική οργάνωση, την επιχειρηματολογία και την ειδική γλωσσική έκφραση.
	1.2 Η ταυτότητα του κειμένου (συγγραφέας, προθετικότητα) στο ιστορικό του πλαίσιο	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν το χωροχρονικό πλαίσιο του κειμένου (η οικογένεια του Λυσία στην Αθήνα, η Αθήνα αμέσως μετά την κατάρρευση του αυταρχικού καθεστώτος των Τριάκοντα, φθινόπωρο 403 π.Χ.), αξιοποιώντας κειμενικά και περικειμενικά στοιχεία.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1 Κειμενικά στοιχεία (πολιτισμικά, πραγματολογικά, ηθικά, νοηματικά, ιδεολογικά)	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν έναν από τους βασικούς θεσμούς της αθηναϊκής δημοκρατίας, το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης. • Να περιγράφουν την πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα της αρχαίας Αθήνας. • Να εντοπίζουν στον ρητορικό λόγο τα κύρια πρόσωπα, τη δράση και τα κίνητρά τους στον χώρο και στον χρόνο. • Να ερμηνεύουν τη σχέση του εναγομένου Έρατοσθένη με τον Θηραμένη, αλλά και την προσπάθεια του ρήτορα να αναιρέσει την, κατά πολλούς, μετριοπάθειά του.
	2.2 Δομή (συνεκτικότητα του κειμένου)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τον τρόπο οργάνωσης του κειμένου του ρητορικού λόγου (στοιχεία συνεκτικότητας και δομής του λόγου). • Να διακρίνουν τις λογικές νοηματικές σχέσεις, οι οποίες υποστηρίζουν τη συνεκτικότητα του κειμένου.
	2.3 Διακειμενικότητα (συνομιλία του κειμένου με προγενέστερα και σύγχρονα του έργα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν και να αξιολογούν την εγκυρότητα των πληροφοριών του κειμένου του Λυσία, χρησιμοποιώντας ταυτόχρονα πρόσθετες πηγές. • Να συσχετίζουν και να συγκρίνουν τις πληροφορίες του κειμένου με όσες έχουν αποκομίσει από τη μελέτη των «Ελληνικών» του Ξενοφώντα, τα οποία αναφέρονται στα γεγονότα της ίδιας εποχής.
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1 Λεξιλογικά στοιχεία (ετυμολογία, σημασιολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν τις μη οικείες λέξεις του αρχαιοελληνικού κειμένου αναπτύσσοντας στρατηγικές νοηματοδότησης των λέξεων και των φράσεων με τη βοήθεια των συμφραζομένων. • Να αναγνωρίζουν την ετυμολογία και τη σημασία των μη οικείων λέξεων, χρησιμο-

3. Το κείμενο ως μορφή		ποιώντας αρχαιοελληνικά λεξικά, έντυπα ή ηλεκτρονικά.
	3.2 Γραμματικά φαινόμενα (τυπολογία, μορφολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν γραμματικά τις λέξεις. • Να διακρίνουν τους κλιτούς τύπους ως προς το είδος και τη λειτουργία τους. • Να κατασκευάζουν τους γραμματικούς τύπους με τη βοήθεια των βιβλίων αναφοράς.
	3.3 Συντακτικά φαινόμενα (δόμηση του λόγου και λειτουργικότητα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη συντακτική ταυτότητα και τη λειτουργική θέση όρων/προτάσεων στο κείμενο. • Να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές στη συντακτική δομή της ΑΕ και της ΝΕ, ώστε να αναδεικνύεται η γλωσσική συνέχεια αλλά και η εξέλιξη στον ιστορικό χρόνο. • Να χρησιμοποιούν τα διδακτικά βιβλία αναφοράς, καθώς και λεξικά, έντυπα ή/και ηλεκτρονικά, κατά τη δομολειτουργική προσέγγιση του κειμένου.
	3.4 Αισθητικά και υφολογικά στοιχεία (εκφραστικά μέσα, σχήματα λόγου, στοιχεία συνοχής, ειδικό λεξιλόγιο, χρήση ρηματικών προσώπων, εγκλίσεων, υπερθετικών κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν τη δικανική και την πολιτική ορολογία του κειμένου, συσχετίζοντάς τη με τα σημερινά δεδομένα. • Να αναγνωρίζουν και να αξιολογούν τη διαχείριση της έμφασης και της συναισθηματικής φόρτισης με τα ποικίλα σχήματα λόγου.
	3.5 Στρατηγικές πειθούς	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν τα μέσα πειθούς (παραδείγματα, γνώμες, μαρτυρίες) και να ερμηνεύουν τον ρόλο και τη θέση τους μέσα στον λόγο. • Να αξιολογούν την εγκυρότητα, την αλήθεια και την ορθότητα των επιχειρημάτων του ρήτορα. • Να διακρίνουν και να κατηγοριοποιούν τα μέσα συναισθηματικού επηρεασμού (αφήγηση, περιγραφή, μεταφορική χρήση της γλώσσας, συναισθηματικά φορτισμένος λόγος, επίκληση στο ήθος του ακροατή).
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1 Απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νεοελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τους μηχανισμούς, τις ισοδυναμίες μεταξύ των δύο γλωσσικών μορφών, αλλά και τη δυναμική της ερμηνείας, όπως εκδηλώνεται μέσω της νεοελληνικής απόδοσης. • Να δημιουργούν την προσωπική τους νεοελληνική απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου.
	4.2 Συγκριτική προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής με τη νεοελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να ερμηνεύουν πώς οι παρεμβάσεις της νεοελληνικής απόδοσης και σε ποιον βαθμό τροποποιούν το νόημα του αρχαιοελληνικού κειμένου. • Να αντιπαραβάλλουν περισσότερες της μιας αποδόσεις του κειμένου και να διατυπώνουν αξιολογικές κρίσεις για τις τυχόν διαφορετικές αποδόσεις.

4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.3 Διαθεματικότητα και διεπιστημονικότητα (πρόσληψη του κειμένου από μεταγενέστερα έργα, σύνδεση με τη λογοτεχνία, το θέατρο, τις εικαστικές τέχνες, τις επιστήμες κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none">• Να περιγράψουν πόσο δοκιμάστηκαν οι Αθηναίοι πολίτες κατά την τυραννία των Τριάκοντα και να προβαίνουν σε συγκρίσεις με τη σύγχρονη εποχή.• Να αναλύουν την επικαιρότητα του αιτήματος για αγώνα και αντίσταση ενάντια στον αυταρχισμό της αντιδημοκρατικής εξουσίας.
	4.4 Πολυγραμματισμοί (κριτικός, ψηφιακός κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none">• Να αναγνωρίζουν ότι η απομάκρυνση από τη δημοκρατική νομιμότητα και τα θεσμικά κατοχυρωμένα δικαιώματα και ελευθερίες ανοίγει τον δρόμο στον αυταρχισμό και την αυθαιρεσία.• Να ερευνούν συνεργατικά, να καταγράφουν και να αξιολογούν ανάλογες αντιδημοκρατικές εκτροπές και συμπεριφορές κατά τα νεότερα χρόνια (στην Ελλάδα ή αλλού), ή τα διαθέσιμα οπτικοακουστικά ψηφιακά αρχεία (λ.χ. της ΕΡΤ).• Να δημιουργούν σχετικά (συνεργατικά) πολυτροπικά κείμενα.

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ – ΑΕΓΓ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ		
Α' ΜΕΡΟΣ – ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ, Θουκυδίδης, «Περικλέους Έπιτάφιος»		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περικείμενο	1.1 Το γραμματειακό είδος του κειμένου και τα χαρακτηριστικά του	<ul style="list-style-type: none"> • Να ταυτοποιούν/ αναγνωρίζουν τον «Έπιτάφιο» ως επιτελεστικό κειμενικό είδος με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (παραδοσιακός, προφορικός χαρακτήρας με λογοτυπικά χαρακτηριστικά, ρητορικός λόγος εντός ιστοριογραφικού κειμένου).
	1.2 Η ταυτότητα του κειμένου (συγγραφέας, προθετικότητα) στο ιστορικό του πλαίσιο	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιοποιούν πληροφορίες για τον χωροχρόνο παραγωγής του λόγου, τον δημιουργό και τον σκοπό της εκφώνησής του, με σκοπό να κατανοήσουν την ιδιαιτερότητά του.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1 Κειμενικά στοιχεία (πολιτισμικά, πραγματολογικά, ηθικά, νοηματικά, ιδεολογικά)	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν και να κατανοούν την προσωπικότητα του Περικλή μέσα από την οπτική του Θουκυδίδη. • Να επισημαίνουν τις πληροφορίες του αρχαιοελληνικού κειμένου που αναδεικνύουν το ιστορικό, πολιτικό πλαίσιο και το κλίμα μέσα στο οποίο εκφωνήθηκε ο λόγος.
	2.2 Δομή (συνεκτικότητα) του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τον τρόπο οργάνωσης του αρχαιοελληνικού κειμένου σε κάθε ενότητα (κειμενικές συνδέσεις) και να εντοπίζουν τα στοιχεία οργάνωσής του. • Να εντοπίζουν και να αξιολογούν τη δομή των ρητορικών στρατηγικών του Περικλή.
	2.3 Διακειμενικότητα (συνομιλία του κειμένου με προγενέστερα και σύγχρονα του έργα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιπαραβάλλουν και να συγκρίνουν πληροφορίες και στοιχεία μεταξύ κειμένων που αναφέρονται στο ίδιο θέμα ως προς την προθετικότητα, τις ιδεολογικές θέσεις, το ύφος και την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητά τους.
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1 Λεξιλογικά στοιχεία (ετυμολογία, σημασιολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν τη σημασία και τη μορφολογία λέξεων-κλειδιών μέσα στο κείμενο. • Να εντοπίζουν σημασιολογικούς συσχετισμούς ανάμεσα στη ΝΕ και στην ΑΕ, αξιοποιώντας βιβλία αναφοράς (λ.χ. λεξικά έντυπα και ηλεκτρονικά), ή/και Συμφραστικούς Πίνακες.
	3.2 Γραμματικά φαινόμενα (τυπολογία, μορφολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν, να εξηγούν και να αξιολογούν την ιδιαίτερη χρήση του ουδετέρου (πληθυντικού ή επιθέτου) από τον Θουκυδίδη ή/και την αλλαγή της σημασίας του σύνθετου ρήματος μέσα από την ανάλυση στα συνθετικά του μέρη.

3. Το κείμενο ως μορφή	3.3 Συντακτικά φαινόμενα (δόμηση του λόγου και λειτουργικότητα)	<ul style="list-style-type: none"> • Στο πλαίσιο της αποτελεσματικότητας και της επικοινωνιακής περίπτωσης του αρχαιοελληνικού λόγου: <ul style="list-style-type: none"> – να αναγνωρίζουν και να εξηγούν τον συντακτικό ρόλο της μετοχής και να διακρίνουν τα είδη της, – να αναγνωρίζουν και να εξηγούν τη συντακτική λειτουργία του απαρεμφάτου, – να αναγνωρίζουν τις δευτερεύουσες ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις του κειμένου.
	3.4 Αισθητικά και υφολογικά στοιχεία (εκφραστικά μέσα, σχήματα λόγου, στοιχεία συνοχής, ειδικό λεξιλόγιο, χρήση ρηματικών προσώπων, εγκλίσεων, υπερθετικών κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα υφολογικά στοιχεία στο ΑΕ κείμενο και να αναγνωρίζουν τον βαθμό συμμετοχής τους στην ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου κειμενικού είδους. • Να αξιολογούν τη χρήση των συγκεκριμένων γλωσσικών επιλογών για την αισθητική αποτίμηση του λόγου.
	3.5 Στρατηγικές πειθούς	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη συλλογιστική πορεία αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου. • Να αξιολογούν την ορθότητα, πειστικότητα και εγκυρότητα των επιχειρημάτων του Περικλή (και πιθανόν και την εξιδανίκευση του δημοκρατικού πολιτεύματος) σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο του λόγου και τον σκοπό που εξυπηρετεί.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1 Απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νεοελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να μετασχηματίζουν την απόδοση από την ΑΕ στη ΝΕ έτσι ώστε να κατανοήσουν ότι η μετάφραση είναι διαδικασία και ερμηνεία του κειμένου. • Να αξιολογούν προτεινόμενες παράλληλες νεοελληνικές αποδόσεις και να ερμηνεύουν χαρακτηριστικές μεταφραστικές επιλογές των δημιουργών τους.
	4.2 Συγκριτική προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με τη νέα ελληνική	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιοποιούν διαφορετικές αποδόσεις (ή παραφράσεις) για την προσέγγιση του κειμένου από τη μετάφραση στο πρωτότυπο.
	4.3 Διαθεματικότητα και διεπιστημονικότητα (πρόσληψη του κειμένου από μεταγενέστερα έργα, σύνδεση με τη λογοτεχνία, το θέατρο, τις εικαστικές τέχνες, τις επιστήμες κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέουν μεταξύ τους τα μελετώμενα πάνω σε ένα θέμα κείμενα/έργα τέχνης, κάνοντας διακειμενικές αναφορές, σχετικά με τις γνώσεις που παρέχουν, τις στάσεις και τις αξίες που υποστηρίζουν. • Να συνδέουν γνώσεις, στάσεις και αξίες που υποστηρίζονται εκ μέρους του Περικλή με τη σύγχρονη πραγματικότητα και την κοινή μοίρα των ανθρώπων. • Να προβληματίζονται για την έννοια της δημοκρατίας και τη στάση των πολιτών στις μέρες μας.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και	4.4 Πολυγραμματισμοί (κριτικός, ψηφιακός κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να παράγουν δικό τους νεοελληνικό κείμενο (προφορικό, γραπτό ή/και

σύγχρονου κόσμου		πολυτροπικό) με/ή χωρίς τη χρήση ψηφιακών μέσων. <ul style="list-style-type: none">• Να χρησιμοποιούν το προτεινόμενο ψηφιακό υλικό και να επιλέγουν από εκεί τα κατάλληλα κάθε φορά στοιχεία για την προσέγγιση του ΑΕ κειμένου.• Να συμμετέχουν σε συνεργατικές και βιωματικές δραστηριότητες πρόσληψης του κειμένου.
------------------	--	--

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ – ΑΕΓΓ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ		
Β' ΜΕΡΟΣ – ΤΡΑΓΩΔΙΑ, Σοφοκλής, «Αντιγόνη»		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περιεχόμενο	1.1 Το γραμματειακό είδος του κειμένου και τα χαρακτηριστικά του	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την «Αντιγόνη» του Σοφοκλή ως τραγωδία και να τη διακρίνουν από τα άλλα είδη του ποιητικού/γραφτού λόγου. • Να διακρίνουν τις επιρροές που δέχτηκε από τη ρητορική τέχνη, τη σοφιστική και τον επιτάφιο λόγο. • Να κατανοούν τις συμβάσεις (δομή, μέρη, συντελεστές) της αττικής τραγωδίας στη σοφόκλεια «Αντιγόνη» και να αναγνωρίζουν την ενότητα τόπου και χρόνου της δράσης/λήψης αποφάσεων. • Να εκτιμούν τη θεατρική και λογοτεχνική διάσταση του έργου, καθώς και την αισθητική προσφορά του.
	1.2 Η ταυτότητα του κειμένου (συγγραφέας, προθετικότητα) στο ιστορικό του πλαίσιο	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρουσιάζουν πληροφορίες για τον χωροχρόνο παραγωγής του λόγου, τον δημιουργό και την προθετικότητά του. • Να διαγιγνώσκουν ότι η τραγωδία είναι δημιούργημα της δημοκρατίας.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1 Κειμενικά στοιχεία (πολιτισμικά, πραγματολογικά, ηθικά, νοηματικά, ιδεολογικά)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν τα μηνύματα ανθρωπιστικού περιεχομένου (π.χ. φρόνηση) και να ανακαλύπτουν τη διαχρονικότητά τους. • Να προσδιορίζουν τα κίνητρα των τραγικών ηρώων και να διερευνούν τα αιτίματα της ανθρώπινης υπόστασης. • Να διακρίνουν τις νοηματικές/ιδεολογικές αντινομίες και τις πολλαπλές ερμηνείες του έργου. • Να εντοπίζουν τις πολιτικές απηχήσεις του έργου. • Να ερμηνεύουν βασικές έννοιες του τραγικού λόγου (ἄτη, ὕβρις, νέμεσις, τραγική ειρωνεία κ.λπ.).
	2.2 Δομή (συνεκτικότητα) του κειμένου	Να εντοπίζουν στοιχεία συνεκτικότητας στο κείμενο: π.χ. να περιγράφουν τις νοηματικές σχέσεις αιτιακής και χρονικής ακολουθίας των επιχειρημάτων.
	2.3 Διακειμενικότητα (συνομιλία του κειμένου με προγενέστερα και σύγχρονά του έργα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν με την αξιοποίηση πηγών ή/και παράλληλων κειμένων την εγκυρότητα των πληροφοριών του κειμένου και να τις συσχετίζουν με όμοιες ή διαφορετικές νοηματικές αναφορές.
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1 Λεξιλογικά στοιχεία (ετυμολογία, σημασιολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να ανακαλύπτουν τους γλωσσικούς παραλληλισμούς, τις ομοιότητες και διαφορές των δύο μορφών της γλώσσας με ασκήσεις ετυμολογίας, μορφολογίας,

3. Το κείμενο ως μορφή		παραγωγής ή σύνθεσης, αξιοποιώντας έγκυρα λεξικά της αρχαίας ελληνικής.
	3.2 Γραμματικά φαινόμενα (τυπολογία, μορφολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν τον ρόλο, τη χρήση και την επικοινωνιακή σημασία γραμματικών τύπων (λ.χ. εγκλίσεις, μετοχές, επίθετα, επιφωνήματα) στο κείμενο.
	3.3 Συντακτικά φαινόμενα (δόμηση του λόγου και λειτουργικότητα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν τον ρόλο, τη χρήση και την επικοινωνιακή σημασία συντακτικών τύπων.
	3.4 Αισθητικά και υφολογικά στοιχεία (εκφραστικά μέσα, σχήματα λόγου, στοιχεία συνοχής, ειδικό λεξιλόγιο, χρήση ρηματικών προσώπων, εγκλίσεων, υπερθετικών κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τους όρους του αρχαίου δράματος. • Να διακρίνουν την ποιητική χρήση της γλώσσας του δράματος από τη γλώσσα της ιστοριογραφίας. • Να εντοπίζουν αισθητικά/υφολογικά στοιχεία που φανερώνουν τη συναισθηματική κατάσταση των ηρώων, την προσωπικότητά τους και τη γλώσσα της εξουσίας.
	3.5 Στρατηγικές πειθούς	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τις στρατηγικές πειθούς που χρησιμοποιούν οι ήρωες και να αναπτύσσουν επιχειρηματολογικό λόγο (αγώνες λόγων). • Να εξηγούν τη λειτουργία των μονολόγων, των στιχομυθιών και των αγώνων λόγου στο κείμενο.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1 Απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νεοελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνθέτουν σταδιακά την προσωπική τους νεοελληνική απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου.
	4.2 Συγκριτική προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με τη νέα ελληνική	<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν περισσότερες της μιας νεοελληνικές αποδόσεις του κειμένου.
	4.3 Διαθεματικότητα και διεπιστημονικότητα (πρόσληψη του κειμένου από μεταγενέστερα έργα, σύνδεση με τη λογοτεχνία, το θέατρο, τις εικαστικές τέχνες, τις επιστήμες κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να επιλέγουν πληροφορίες από άλλες επιστημονικές και θεματικές περιοχές και να τις συγκρίνουν με βασικές νοηματικές πτυχές και εκφάνσεις του αρχαιοελληνικού κειμένου. • Να αποτιμούν διαχρονικές απόψεις του κειμένου.
	4.4 Πολυγραμματισμοί (κριτικός, ψηφιακός κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να μετασχηματίζουν ένα κείμενο σε άλλες μορφές κειμένου (άρθρο, επιστολή, ημερολόγιο, δοκίμιο, ομιλία, σκίτσο, εικονογράφηση) ή να το συνοψίζουν σε περίληψη. • Να διατυπώνουν γραπτά και προφορικά τον αντίλογό τους σε κάποιο θέμα. • Να μετασχηματίζουν διαμορφωμένες αντιλήψεις μέσα από συνεργατικές δράσεις. • Να συλλέγουν πρόσθετο ψηφιακό υλικό και να παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους στην τάξη.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και		

σύγχρονου κόσμου		<ul style="list-style-type: none">• Να σχηματίζουν θετική στάση για το αρχαίο θέατρο και την τραγωδία ως σύνθετο καλλιτέχνημα, και να την αποτιμούν αισθητικά.• Να αποτιμούν το έργο όχι ως κάτι στατικό αλλά ως κάτι που νοηματοδοτείται διαρκώς.
---------------------	--	---

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ – ΑΕΓΓ ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ		
Α' ΜΕΡΟΣ – ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ, ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, Επιλογές από τα «Σικελικά»		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περιεχόμενο	1.1 Το γραμματειακό είδος του κειμένου και τα χαρακτηριστικά του	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν ορθά από ιστορική και γραμματολογική άποψη το έργο του Θουκυδίδη. • Να συσχετίζουν τη θέση και σημασία των «Σικελικών» με το ευρύτερο έργο του Θουκυδίδη.
	1.2 Η ταυτότητα του κειμένου (συγγραφέας, προθετικότητα) στο ιστορικό του πλαίσιο	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρουσιάζουν πληροφορίες για τη ζωή του Θουκυδίδη και τις επιδράσεις στο έργο του. • Να εκτιμούν την ιδιαιτερότητα της μεθοδολογίας του Θουκυδίδη στην εξέταση των ιστορικών γεγονότων.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1 Κειμενικά στοιχεία (πολιτισμικά, πραγματολογικά, ηθικά, νοηματικά, ιδεολογικά)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν τη σημασία της γεωγραφίας ως παράγοντα γεωπολιτικής στρατηγικής. • Να αιτιολογούν την επιθετικότητα της Αθήνας αξιοποιώντας τα επιχειρήματα των δρώντων υποκειμένων μέσα από τις δημηγορίες. • Να ερμηνεύουν τα αίτια της αθηναϊκής πολιτικής στη Σικελία. • Να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές, σε θεματικούς άξονες όπως: ισχύς – αδυναμία, δίκαιο – άδικο, αξιοπρέπεια – αλαζονεία.
	2.2 Δομή (συνεκτικότητα) του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσεγγίζουν τη Σικελική Εκστρατεία ως πολεμική επιχείρηση, στο πλαίσιο του ευρύτερου πολέμου και να αποτιμούν τα αποτελέσματά της. • Να διακρίνουν στοιχεία τεχνικής του ιστορικού (προϊδεασμοί, προσωπικές κρίσεις). • Να εντάσσουν τις επιλεγμένες ενότητες στη γενικότερη δομή των «Σικελικών». • Να διερευνούν και να αναλύουν σχέσεις χρονικής ή λογικής ακολουθίας, όπως και τεχνικές ιστορικής αφήγησης, λ.χ. συμβάντων που εξελίσσονται την ίδια χρονική στιγμή.
	2.3 Διακειμενικότητα (συνομιλία του κειμένου με προγενέστερα και σύγχρονά του έργα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές σε σχέση με προγενέστερους εκπροσώπους του είδους. • Να διερευνούν τους πιθανούς νοηματικούς άξονες που συνδέουν τα επιλεγμένα χωρία των «Σικελικών» με άλλα κείμενα, όπως ο «Επιτάφιος» και η «Αντιγόνη (του Σοφοκλή)».
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1 Λεξιλογικά στοιχεία (ετυμολογία, σημασιολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν στο κείμενο χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες της

		<p>«αρχαίας» αττικής διαλέκτου που χρησιμοποιεί ο Θουκυδίδης.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέουν ετυμολογικά λέξεις της ΑΕ και της ΝΕ. • Να επισημαίνουν λέξεις άγνωστες που μπορούν να ερμηνευθούν με προγενέστερες γνώσεις της ΑΕ ή της ΝΕ.
	3.2 Γραμματικά φαινόμενα (τυπολογία, μορφολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν και να εξηγούν γραμματικά φαινόμενα στο πλαίσιο της δομολειτουργικής προσέγγισης, λ.χ. την ιδιαίτερη χρήση του ουδετέρου (επιθέτων και μετοχών), του έναρθρου απαρεμφάτου κ.ά.
	3.3 Συντακτικά φαινόμενα (δόμηση του λόγου και λειτουργικότητα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν ορθά τη συντακτική λειτουργία των δομικών στοιχείων της γλώσσας ανά παράγραφο και περίοδο λόγου. • Να εντοπίζουν συγκεκριμένες συντακτικές δομές και να τις αντικαθιστούν με άλλες ισοδύναμες.
	3.4 Αισθητικά και υφολογικά στοιχεία (εκφραστικά μέσα, σχήματα λόγου, στοιχεία συνοχής, ειδικό λεξιλόγιο, χρήση ρηματικών προσώπων, εγκλίσεων, υπερθετικών κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαβλέπουν στην πύκνωση του λόγου την προσπάθεια για ένταση στην περιγραφή. • Να αναγνωρίζουν στοιχεία του λόγου που συγκροτούν τη σαφήνεια. • Να εντοπίζουν την πολιτική/ρητορική και στρατιωτική/ναυτική ορολογία της εποχής.
	3.5 Στρατηγικές πειθούς	<ul style="list-style-type: none"> • Να ξεχωρίζουν το συναισθηματικό/συγκινησιακό από το αμιγώς λογικό στοιχείο και στα κίνητρα των πράξεων και στην αιτιολόγησή τους από τα δρώντα υποκείμενα. • Να διακρίνουν τις απρόσωπες δυνάμεις που επενεργούν επιτακτικά στις ανθρώπινες πράξεις.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1 Απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νεοελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να αποδίδουν ορθά το νόημα του αρχαίου κειμένου σε νεοελληνικό λόγο.
	4.2 Συγκριτική προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με τη νέα ελληνική	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές σε νεοελληνικές αποδόσεις του αρχαιοελληνικού κειμένου.
	4.3 Διαθεματικότητα και διεπιστημονικότητα (πρόσληψη του κειμένου από μεταγενέστερα έργα, σύνδεση με τη λογοτεχνία, το θέατρο, τις εικαστικές τέχνες, τις επιστήμες κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδίδουν επίκαιρο νόημα στις καταστάσεις που περιγράφει ο Θουκυδίδης. • Να διακρίνουν την αλαζονεία και έπαρση του ισχυρού και να την αναγνωρίζουν στις σύγχρονες διεθνείς σχέσεις. • Να συνδυάζουν την αφετηρία με την εξέλιξη του πεζού λόγου από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και	4.4 Πολυγραμματισμοί (κριτικός, ψηφιακός κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αφηγούνται με πληρότητα μια ιστορική πράξη, ακολουθώντας λ.χ. κατάλογο με βασικά ερωτήματα: ποιος, πού, πότε, πώς, τι και γιατί.

σύγχρονου κόσμου		<ul style="list-style-type: none">• Να επιχειρηματολογούν για την ιστορική, πολιτική και λογοτεχνική αξία και διαχρονικότητα του έργου του Θουκυδίδη.• Να συνεργάζονται και να αναλαμβάνουν ρόλους σε στοχευμένες βιωματικές δράσεις.
------------------	--	--

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ – ΑΕΓΓ ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ		
Β' ΜΕΡΟΣ – ΡΗΤΟΡΙΚΗ, ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, «Υπέρ τῆς Ῥοδίων Ἐλευθερίας»		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περιεχόμενο	1.1 Το γραμματειακό είδος του κειμένου και τα χαρακτηριστικά του	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαπιστώνουν τις συμβάσεις του ρητορικού λόγου ως γένους της αρχαιοελληνικής πεζογραφίας και ως «πειθούς δημιουργού». • Να γνωρίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συμβουλευτικού υποείδους ως προς τη δομή, τη λογική οργάνωση, την επιχειρηματολογία και την απαιτητική γλωσσική έκφραση.
	1.2 Η ταυτότητα του κειμένου (συγγραφέας, προθετικότητα) στο ιστορικό του πλαίσιο	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν το ιστορικό πλαίσιο των γεγονότων που παρουσιάζει το κείμενο (η Αθήνα μετά τον Συμμαχικό πόλεμο και απέναντι στις υφιστάμενες ολιγαρχίες και το περσικό κράτος) με αξιοποίηση και των πληροφοριών που δίνονται στην εισαγωγή του διδακτικού βιβλίου.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1 Κειμενικά στοιχεία (πολιτισμικά, πραγματολογικά, ηθικά, νοηματικά, ιδεολογικά)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν την τυπική δομή του ή τις αποκλίσεις του (εν προκειμένω, της διήγησης). • Να γνωρίζουν έναν από τους βασικούς θεσμούς της αθηναϊκής δημοκρατίας, τις αγορεύσεις στην Εκκλησία του Δήμου. • Να εντοπίζουν στον ρητορικό λόγο τους πρωταγωνιστές της ιστορικής δράσης (ομιλητή και αντιπάλους ρήτορες κ.λπ.), καθώς και τα κίνητρά τους στον χώρο και στον χρόνο.
	2.2. Δομή (συνεκτικότητα του κειμένου)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν και να αξιολογούν τη διάχυση της συναισθηματικής φόρτισης μέσα από τη διαχείριση της φραστικής δομής με τα ποικίλα σχήματα λόγου. • Να εντοπίζουν τα δομικά μέρη του ρητορικού λόγου αξιοποιώντας τη γλωσσική εκφορά του εκάστοτε επιχειρήματός τους. • Να διακρίνουν τις λογικές νοηματικές σχέσεις, οι οποίες υποστηρίζουν τη συνεκτικότητα ενός κειμένου με επιχειρηματολογική αυτάρκεια.
	2.3 Διακειμενικότητα (συνομιλία του κειμένου με προγενέστερα και σύγχρονά του έργα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίζουν τις πληροφορίες του κειμένου με τα «Σικελικά» του Θουκυδίδη, ως προς την παρακμή της αθηναϊκής πολιτείας και δύναμης.
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1 Λεξιλογικά στοιχεία (ετυμολογία, σημασιολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαπιστώνουν την ετυμολογική και σημασιολογική αναζήτηση ως μέσα γλωσσικού εμπλουτισμού.
	3.2 Γραμματικά φαινόμενα (τυπολογία, μορφολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να χρησιμοποιούν τα βιβλία αναφοράς κατά τη δομολειτουργική προσέγγιση του κειμένου.

3. Το κείμενο ως μορφή	3.3 Συντακτικά φαινόμενα (δόμηση του λόγου και λειτουργικότητα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσεγγίζουν την υφολογική σκευή του ρήτορα μέσα από την προτασιακή δομή και τη συντακτική λειτουργία. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία των συντακτικών δομών στη νοηματοδότηση του κειμένου και ιδίως της επιχειρηματολογικής χροιάς του.
	3.4 Αισθητικά και υφολογικά στοιχεία (εκφραστικά μέσα, σχήματα λόγου, στοιχεία συνοχής, ειδικό λεξιλόγιο, χρήση ρηματικών προσώπων, εγκλίσεων, υπερθετικών κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν το ρητορικό λεξιλόγιο του κειμένου. • Να συσχετίζουν την πολιτική ορολογία του κειμένου με τα σημερινά δεδομένα. • Να αναγνωρίζουν και να εκτιμούν τη θαυμαστή ευελιξία του ρητορικού λόγου, όπως φανερώνει η αίσθηση του ρυθμού κατά την αρχαία τεχνογραφική έννοια. • Να εντοπίζουν τα σχήματα λόγου, με τη χρήση των ειδικών λεξικών και λεξικογραφικών βοηθημάτων, ώστε να γίνεται κατανοητή η «ρητορική» δύναμη του προσχεδιασμένου λόγου.
	3.5 Στρατηγικές πειθούς	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τη λογική ιεράρχησης των επιχειρημάτων.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1 Απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νεοελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να παράγουν την προσωπική τους νεοελληνική απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου.
	4.2 Συγκριτική προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής με τη νεοελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν περισσότερες της μιας αποδόσεις του κειμένου και να διατυπώνουν αξιολογικές κρίσεις για τις τυχόν διαφορετικές αποδόσεις του αρχαίου κειμένου βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων και υφολογικών προεκτάσεων.
	4.3 Διαθεματικότητα και διεπιστημονικότητα (πρόσληψη του κειμένου από μεταγενέστερα έργα, σύνδεση με τη λογοτεχνία, το θέατρο, τις εικαστικές τέχνες, τις επιστήμες κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αποτιμούν συνολικά τη λειτουργία της ρητορικής τέχνης στην υπηρεσία του δημοκρατικού πολιτεύματος, όπως την εξέφρασε έργω και λόγω ο Δημοσθένης.
	4.4 Πολυγραμματισμοί (κριτικός, ψηφιακός κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαπιστώνουν την επικαιρότητα των παρατηρήσεων του ρήτορα για αποφασιστική πολιτική χωρίς τις αγκυλώσεις του παρελθόντος. • Να περιγράφουν την πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα της αρχαίας Αθήνας στην οποία εκφράζεται ο Δημοσθένης, προβαίνοντας σε συγκρίσεις με σύγχρονες περιπτώσεις γεωπολιτικών συμμαχιών.

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ – ΑΕΓΓ ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ		
Α' ΜΕΡΟΣ – ΠΛΑΤΩΝ, «Άπολογία Σωκράτους»		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περικείμενο	1.1 Το γραμματειακό είδος του κειμένου και τα χαρακτηριστικά του	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την ιδιαιτερότητα της «Άπολογίας»: ρητορικό κείμενο (δικανικός λόγος), γραμμένο από έναν φιλόσοφο (Πλάτων) με ιδιαίτερο λογοτεχνικό ταλέντο και αντίπαλο της ρητορικής τέχνης.
	1.2 Η ταυτότητα του κειμένου (συγγραφέας, προθετικότητα) στο ιστορικό του πλαίσιο	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν το ιστορικό πλαίσιο διεξαγωγής της δίκης του Σωκράτη μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας (399 π.Χ.) και να διακρίνουν τη διττή επιδίωξη του Πλάτωνα ως συγγραφέα: αφενός να αποδείξει την αθωότητα του απολογούμενου δασκάλου κι αφετέρου να αναδείξει την ηθική του μεγαλοσύνη.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1 Κειμενικά στοιχεία (πολιτισμικά, πραγματολογικά, ηθικά, νοηματικά, ιδεολογικά)	<ul style="list-style-type: none"> • Να επισημαίνουν τις πληροφορίες του κειμένου που αναδεικνύουν το ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο, και να προσδιορίζουν τις βασικές παραμέτρους διεξαγωγής της δίκης του Σωκράτη. • Να παρουσιάζουν την προσωπικότητα του Σωκράτη μέσα από την οπτική του Πλάτωνα. • Να διατυπώνουν την επιχειρηματολογία του Σωκράτη και να την αξιολογούν.
	2.2 Δομή (συνεκτικότητα του κειμένου)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντάσσουν τα υπό μελέτη κείμενα στη γενικότερη δομή της «Άπολογίας» και να διερευνούν και να αναλύουν τις σχέσεις λογικής ακολουθίας (αιτία-αποτέλεσμα, υπόθεση-συνέπεια), καθώς και τη θεματική ανάπτυξη του πλατωνικού κειμένου.
	2.3 Διακειμενικότητα (συνομιλία του κειμένου με προγενέστερα και σύγχρονά του έργα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εμβαθύνουν στην κατανόηση του υπό μελέτη κειμένου και να διατυπώνουν ερμηνευτικές υποθέσεις σχετικά με τον βασικό θεματικό πυρήνα του με τη βοήθεια παράλληλων κειμένων. • Να διερευνούν τους πιθανούς νοηματικούς άξονες που συνδέουν τα υπό μελέτη κείμενα της «Άπολογίας» με άλλα φιλοσοφικά κείμενα που θα διδαχθούν.
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1 Λεξιλογικά στοιχεία (ετυμολογία, σημασιολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν την ετυμολογία και τη σημασία των μη οικείων λέξεων στο αρχαιοελληνικό κείμενο αναπτύσσοντας στρατηγικές νοηματοδότησης των λέξεων και των φράσεων του κειμένου αξιοποιώντας το γλωσσικό τους νεοελληνικό αισθητήριο.
	3.2 Γραμματικά φαινόμενα (τυπολογία, μορφολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν, να εξηγούν και να αξιολογούν τη λειτουργία συγκεκριμένων γλωσσικών επιλογών στο πλαίσιο της

3. Το κείμενο ως μορφή	3.3 Συντακτικά φαινόμενα (δόμηση του λόγου και λειτουργικότητα)	αποτελεσματικότητας και της επικοινωνιακής κατάστασης του υπό μελέτη κειμένου, αναπτύσσοντας έτσι στρατηγικές προσέγγισης για το αδιδακτο κείμενο με αξιοποίηση της εμπειρίας τους από το διδαγμένο κείμενο.
	3.4 Αισθητικά και υφολογικά στοιχεία (εκφραστικά μέσα, σχήματα λόγου, στοιχεία συνοχής, ειδικό λεξιλόγιο, χρήση ρηματικών προσώπων, εγκλίσεων, υπερθετικών κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα υφολογικά στοιχεία στο αρχαιοελληνικό κείμενο, να αναγνωρίζουν τον βαθμό συμμετοχής τους στην ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου κειμενικού είδους και να αξιολογούν τον ρόλο τους στην κατανόηση του περιεχομένου του κειμένου. • Να εντοπίζουν και να κατανοούν τη δικανική, πολιτική και φιλοσοφική ορολογία. • Να διακρίνουν τις αφηγηματικές αρετές του κειμένου (αφηγηματική χάρη, παραστατική περιγραφή, λεπτή σωκρατική ειρωνεία).
	3.5 Στρατηγικές πειθούς	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν το σχήμα διατύπωση κατηγορίας–ανάιρεση κατηγορίας εκ μέρους του Σωκράτη. • Να διακρίνουν τον ισχυρισμό από την απόδειξη.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1 Απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νέα ελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαμορφώνουν την απόδοση από την ΑΕ στη ΝΕ μέσα από μεταφραστικές δοκιμές, συστηματοποιώντας τα βήματα για την παραγωγή νεοελληνικής απόδοσης. • Να αποδίδουν το αρχαιοελληνικό κείμενο στη ΝΕ υιοθετώντας το ανάλογο ύφος.
	4.2 Συγκριτική προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με τη νέα ελληνική	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν προτεινόμενες παράλληλες νεοελληνικές αποδόσεις και να ερμηνεύουν χαρακτηριστικές μεταφραστικές επιλογές των δημιουργών τους.
	4.3 Διαθεματικότητα και διεπιστημονικότητα (πρόσληψη του κειμένου από μεταγενέστερα έργα, σύνδεση με τη λογοτεχνία, το θέατρο, τις εικαστικές τέχνες, τις επιστήμες κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιπαραβάλλουν και να συγκρίνουν πληροφορίες και στοιχεία μεταξύ κειμένων που αναφέρονται στο ίδιο θέμα ως προς την προθετικότητα, τις ιδεολογικές θέσεις, το ύφος και την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητά τους. • Να αναζητούν και να επισημαίνουν δεδομένα του αρχαιοελληνικού κειμένου που παραπέμπουν σε άλλα γνωστικά πεδία.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και	4.4 Πολυγραμματισμοί (κριτικός, ψηφιακός κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να παράγουν δικό τους νεοελληνικό κείμενο (προφορικό, γραπτό ή/και πολυτροπικό) με/ή χωρίς τη χρήση ψηφιακών μέσων βάσει κριτηρίων. • Να συσχετίζουν γνώσεις, στάσεις και αξίες που υποστηρίζονται εκ μέρους του Σωκράτη με τη σύγχρονη πραγματικότητα, διακρίνοντας τη διαχρονική αξία του κειμένου.

σύγχρονου κόσμου		<ul style="list-style-type: none">• Να χρησιμοποιούν ψηφιακές βάσεις δεδομένων, λ.χ. από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, αλλά και βιβλία αναφοράς (Γραμματική, Συντακτικό, Λεξικό).• Να συνεργάζονται και να δραστηριοποιούνται σε βιωματικές δράσεις.
---------------------	--	---

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ – ΑΕΓΓ ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ		
Β' ΜΕΡΟΣ – ΠΛΑΤΩΝ, «Πολιτεία: Ο Μύθος του Σπηλαίου»		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περιεχόμενο	1.1 Το γραμματειακό είδος του κειμένου και τα χαρακτηριστικά του	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του αλληγορικού κειμένου στο πλαίσιο ενός φιλοσοφικού διαλόγου και να εκτιμούν παράλληλα τη λογοτεχνική-θεατρική διάστασή του.
	1.2 Η ταυτότητα του κειμένου (συγγραφέας, προθετικότητα) στο ιστορικό του πλαίσιο	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν το ιστορικό πλαίσιο συγγραφής της πλατωνικής «Πολιτείας» και να διακρίνουν τον δραματικό χρόνο του έργου από τον χρόνο συγγραφής του. • Να προσδιορίζουν τις επιδιώξεις του Πλάτωνα ως συγγραφέα ενός αλληγορικού κειμένου.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1 Κειμενικά στοιχεία (πολιτισμικά, πραγματολογικά, ηθικά, νοηματικά, ιδεολογικά)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αποκωδικοποιούν τις αλληγορικές αναφορές του μύθου στο πλαίσιο της πλατωνικής θεωρίας των Ιδεών. • Να περιγράφουν την παιδευτική πορεία του ανθρώπου από την πλάνη του αισθητού κόσμου προς την αλήθεια του κόσμου των Ιδεών και να παρουσιάζουν το περιεχόμενό της. • Να επισημαίνουν και να αξιολογούν το περιεχόμενο της παιδείας και τις πολιτικές διαστάσεις του μύθου στο πλαίσιο της διαμόρφωσης της ιδανικής κοινωνίας κατά Πλάτωνα, καθώς ο ίδιος απορρίπτει τη δημοκρατία ως «φαύλη» πολιτεία.
	2.2. Δομή (συνεκτικότητα του κειμένου)	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέουν τον μύθο με τη γενικότερη θεματική της «Πολιτείας». • Να διακρίνουν τα επιμέρους στάδια της αλληγορίας (<i>είκασια, πίστις, διάνοια, νόησις</i>) και τη μετάβαση από τη μια σκηνή στην άλλη, καθώς και την ερμηνεία του Σωκράτη.
	2.3 Διακειμενικότητα (συνομιλία του κειμένου με προγενέστερα και σύγχρονά του έργα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διατυπώνουν ερμηνευτικές υποθέσεις αναφορικά με τον βασικό θεματικό πυρήνα των υπό μελέτη κειμένων από την «Πολιτεία» με τη βοήθεια παράλληλων κειμένων. • Να εντοπίζουν τους κοινούς νοηματικούς άξονες που συνδέουν τα υπό μελέτη κείμενα της «Πολιτείας» με άλλα φιλοσοφικά κείμενα που θα διδαχθούν.
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1 Λεξιλογικά στοιχεία (ετυμολογία, σημασιολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν την ετυμολογία και τη σημασία των μη οικείων λέξεων στο αρχαιοελληνικό κείμενο αναπτύσσοντας στρατηγικές νοηματοδότησης των λέξεων και των φράσεων του κειμένου. • Να αξιοποιούν το γλωσσικό τους νεοελληνικό αισθητήριο.

3. Το κείμενο ως μορφή	3.2 Γραμματικά φαινόμενα (τυπολογία, μορφολογία) 3.3 Συντακτικά φαινόμενα (δόμηση του λόγου και λειτουργικότητα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν, να εξηγούν και να αξιολογούν τη λειτουργία συγκεκριμένων γλωσσικών επιλογών στο πλαίσιο της αποτελεσματικότητας και της επικοινωνιακής περίπτωσης του κειμένου, αναπτύσσοντας έτσι στρατηγικές προσέγγισης για το αδιάκτο κείμενο με αξιοποίηση της εμπειρίας τους από το διδαγμένο κείμενο.
	3.4 Αισθητικά και υφολογικά στοιχεία (εκφραστικά μέσα, σχήματα λόγου, στοιχεία συνοχής, ειδικό λεξιλόγιο, χρήση ρηματικών προσώπων, εγκλίσεων, υπερθετικών κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα υφολογικά στοιχεία στο πλατωνικό κείμενο, να αναγνωρίζουν τον βαθμό συμμετοχής τους στην ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου κειμενικού είδους και να αξιολογούν τον ρόλο τους στην κατανόηση του περιεχομένου του. • Να ερμηνεύουν τη φειδωλή χρήση τεχνικών όρων στο πλατωνικό κείμενο. • Να εντοπίζουν τις υφολογικές αποχρώσεις/ παραλλαγές στις ερωταποκρίσεις μεταξύ των συνομιλητών και να τις συνδέουν με την εκτύλιξη της συζήτησης.
	3.5 Στρατηγικές πειθούς	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τον ισχυρισμό και τη λογική απόδειξη από την αλληγορική απόδειξη.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1 Απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νεοελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαμορφώνουν την απόδοση από την ΑΕ στη ΝΕ μέσα από μεταφραστικές δοκιμές, συστηματοποιώντας τα βήματα για την παραγωγή νεοελληνικής απόδοσης. • Να αποδίδουν το αρχαιοελληνικό κείμενο στη ΝΕ υιοθετώντας το ανάλογο ύφος.
	4.2 Συγκριτική προσέγγιση της αρχαίας με τη νέα ελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν προτεινόμενες παράλληλες ΝΕ αποδόσεις και να ερμηνεύουν χαρακτηριστικές μεταφραστικές επιλογές των δημιουργών τους.
	4.3 Διαθεματικότητα και διεπιστημονικότητα (πρόσληψη του κειμένου από μεταγενέστερα έργα, σύνδεση με τη λογοτεχνία, το θέατρο, τις εικαστικές τέχνες, τις επιστήμες κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιπαραβάλλουν και να συγκρίνουν πληροφορίες και στοιχεία μεταξύ κειμένων που αναφέρονται στο ίδιο θέμα ως προς την προθετικότητα, τις ιδεολογικές θέσεις, το ύφος και την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητά τους. • Να επισημαίνουν δεδομένα του αρχαιοελληνικού κειμένου που παραπέμπουν σε άλλα γνωστικά πεδία (επιστήμες, τέχνες).
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και	4.4 Πολυγραμματισμοί (κριτικός, ψηφιακός κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να παράγουν δικό τους νεοελληνικό κείμενο (προφορικό, γραπτό ή/και πολυτροπικό) με/ή χωρίς τη χρήση ψηφιακών μέσων βάσει κριτηρίων. • Να συσχετίζουν γνώσεις, στάσεις και αξίες που υποστηρίζονται εκ μέρους του Πλάτωνα με τη σύγχρονη πραγματικότητα, διακρίνοντας τη διαχρονική αξία του κειμένου.

σύγχρονου κόσμου		<ul style="list-style-type: none">• Να χρησιμοποιούν ψηφιακές βάσεις δεδομένων, λ.χ. από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, αλλά και βιβλία αναφοράς (Γραμματική, Συντακτικό, Λεξικό).• Να συνεργάζονται και να δραστηριοποιούνται σε βιωματικές δράσεις.
---------------------	--	---

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ – ΑΕΓΓ ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ		
Γ' ΜΕΡΟΣ – ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, «Ηθικά Νικομάχεια» και «Πολιτικά»		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περιεχόμενο	1.1 Το γραμματειακό είδος του κειμένου και τα χαρακτηριστικά του	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της φιλοσοφικής πραγματείας και τις διαφορές της από άλλα είδη του πεζού λόγου.
	1.2 Η ταυτότητα του κειμένου (συγγραφέας, προθετικότητα) στο ιστορικό του πλαίσιο	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν βασικά στοιχεία της εργοβιογραφίας και της ηθικής-πολιτικής διδασκαλίας του Αριστοτέλη, εντάσσοντας και νοηματοδοτώντας την τελευταία στο πολιτειακό πλαίσιο της πόλης-κράτους.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1 Κειμενικά στοιχεία (πολιτισμικά, πραγματολογικά, ηθικά, νοηματικά, ιδεολογικά)	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέουν και να αξιοποιούν εργοβιογραφικά στοιχεία και ερμηνευτικές επισημάνσεις με τη διδασκαλία του Αριστοτέλη στα προς μελέτη αποσπάσματα από τα «Ηθικά Νικομάχεια» και τα «Πολιτικά». • Να διακρίνουν αφενός την πυρηνική θέση που υποστηρίζει ο φιλοσοφικός λόγος (αλλά και ο οποιοσδήποτε αποδεικτικός λόγος), αφετέρου τα επιχειρήματα που την τεκμηριώνουν. • Να αναγνωρίζουν και να ερμηνεύουν φιλοσοφικούς τεχνικούς όρους εμπλουτίζοντας το εννοιολογικό τους οπλοστάσιο.
	2.2 Δομή (συνεκτικότητα) του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέουν τα προς μελέτη αριστοτελικά αποσπάσματα με τη γενικότερη δομή των «Ηθικών Νικομαχείων» και των «Πολιτικών». • Να εντοπίζουν τις συνεκτικές αρθρώσεις του αριστοτελικού κειμένου.
	2.3 Διακειμενικότητα (συνομιλία του κειμένου με προγενέστερα και σύγχρονά του έργα)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές με άλλα αρχαιοελληνικά κείμενα ηθικού και πολιτικού στοχασμού. • Να διερευνούν τους πιθανούς νοηματικούς άξονες που συνδέουν τα υπό μελέτη αριστοτελικά αποσπάσματα με άλλα φιλοσοφικά κείμενα που θα διδαχθούν.
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1 Λεξιλογικά στοιχεία (ετυμολογία, σημασιολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν την καθημερινή από τη φιλοσοφική-επιστημονική σημασία των λέξεων, αναπτύσσοντας στρατηγικές νοηματοδότησης μη οικείων λέξεων και φράσεων και διερευνώντας το επιμέρους μέσα στο σύνολο. • Να αξιοποιούν τις γλωσσικές τους δεξιότητες στη ΝΕ για να προσεγγίσουν το αρχαιοελληνικό κείμενο.
	3.2 Γραμματικά φαινόμενα (τυπολογία, μορφολογία).	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέουν τις γλωσσικές επιλογές (λ.χ. εγκλίσεις, υποθετικοί λόγοι) του Αριστοτέλη με την προθετικότητα του κειμένου του στο

3. Το κείμενο ως μορφή	3.3 Συντακτικά φαινόμενα (δόμηση του λόγου και λειτουργικότητα)	<p>πλαίσιο μιας δομολειτουργικής μελέτης των γραμματικοσυντακτικών επιλογών.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν λ.χ. τη λειτουργία των παρατακτικών συνδέσμων ως βασικών στοιχείων άρθρωσης ενός φιλοσοφικού κειμένου. • Να διερευνούν, να εξηγούν και να αξιολογούν τη λειτουργία συγκεκριμένων γλωσσικών επιλογών στο πλαίσιο της αποτελεσματικότητας και της επικοινωνιακής περίπτωσης του κειμένου, αναπτύσσοντας έτσι στρατηγικές προσέγγισης για το αδιάκτο κείμενο με αξιοποίηση της εμπειρίας τους από το διδαγμένο κείμενο.
	3.4 Αισθητικά και υφολογικά στοιχεία (εκφραστικά μέσα, σχήματα λόγου, στοιχεία συνοχής, ειδικό λεξιλόγιο, χρήση ρηματικών προσώπων, εγκλίσεων, υπερθετικών κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν το επιστημονικό ύφος του Αριστοτέλη και να ερμηνεύουν την απουσία ποιητικού-λογοτεχνικού ύφους (σε σχέση με τον Πλάτωνα). • Να εντοπίζουν και να αξιολογούν την παράθεση εμπειρικών παραδειγμάτων εκ μέρους του Αριστοτέλη για την πρόσληψη του αφαιρετικού στοχασμού του. • Να διαπιστώνουν την αντιθετική ανάπτυξη του λόγου και τυπικές αντιστίξεις.
	3.5 Στρατηγικές πειθούς	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαγιγνώσκουν τη δομή του αποδεικτικού λόγου. • Να εντοπίζουν σε έναν συλλογισμό τις προκείμενες, τα τεκμήρια και το συμπέρασμα. • Να ξεχωρίζουν τον παραγωγικό από τον επαγωγικό συλλογισμό και να αξιολογούν την ισχύ του εκάστοτε συλλογισμού.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1 Απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νεοελληνική γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαμορφώνουν την απόδοση από την ΑΕ στη ΝΕ μέσα από μεταφραστικές δοκιμές, συστηματοποιώντας τα βήματα για την παραγωγή νεοελληνικής απόδοσης. • Να αποδίδουν το αρχαιοελληνικό κείμενο στη ΝΕ υιοθετώντας το ανάλογο ύφος.
	4.2 Συγκριτική προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με τη νέα ελληνική	<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν νεοελληνικές αποδόσεις ως προς τη φιλοσοφική τους ακρίβεια στην απόδοση του νοήματος. • Να διακρίνουν τις σημασιολογικές μετατοπίσεις των λέξεων ανάμεσα στην ΑΕ και στη ΝΕ.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και	4.3 Διαθεματικότητα και διεπιστημονικότητα (πρόσληψη του κειμένου από μεταγενέστερα έργα, σύνδεση με τη λογοτεχνία, το θέατρο, τις εικαστικές τέχνες, τις επιστήμες κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να επισημαίνουν δεδομένα του υπό μελέτη αριστοτελικού κειμένου που παραπέμπουν σε άλλα γνωστικά πεδία και επιστήμες, όπως τις φυσικές επιστήμες, την ψυχολογία, την πολιτική επιστήμη. • Να διαπιστώνουν μια βασική θέση της σύγχρονης ψυχολογίας: η στάση του ανθρώπου απέναντι στα ίδια του τα συναισθήματα επικαθορίζει την κοινωνική συμπεριφορά του.

σύγχρονου κόσμου		<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν τη διαπαιδαγώγηση του πολίτη ως βασική παράμετρο του δικαίου και του νομικού συστήματος μιας κοινωνίας.
	4.4 Πολυγραμματισμοί (κριτικός, ψηφιακός κ.ά.)	<ul style="list-style-type: none"> • Να κρίνουν και να συγκρίνουν σύγχρονους κοινωνικοπολιτικούς θεσμούς αξιοποιώντας την αποκτηθείσα αρχαιογνωσία. • Να διαγιγνώσκουν την κρίσιμη διαφορά ανάμεσα στην έντιμη αναζήτηση της αλήθειας και τον δογματισμό. • Να διακρίνουν τον πολιτικό χαρακτήρα θεσμών όπως η παιδεία, και να αξιολογούν τη συμβολή τους στη συλλογική πρόοδο και ευημερία. • Να χρησιμοποιούν ψηφιακές βάσεις δεδομένων, λ.χ. από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα αλλά και βιβλία αναφοράς (Γραμματική, Συντακτικό, Λεξικό). • Να συνεργάζονται και να δραστηριοποιούνται σε βιωματικές δράσεις.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών - πλην της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας Γ' Λυκείου που αντιστοιχεί στο μάθημα "Αρχαία Ελληνικά" της Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών - θα εφαρμοστεί πιλοτικά - σε συνδυασμό με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών - σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά Γενικά Λύκεια της χώρας κατά το σχολικό έτος 2022-2023.

Η περαιτέρω εφαρμογή του θα ορισθεί με νέα υπουργική απόφαση.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 23 Φεβρουαρίου 2023

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ